(52) 379 445 230

9. Relectio de Indijs a Victoria anno 1538. locus Relegendus.
Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti.

Incidit quaestio an liceat baptizare filios infidelium invitis parentibus, quae quaestio a doctoribus tractatur in 4° d. 4 et a S. Tho. 22 q. 10 ar. 12, et 3 p. q. 68 ar. 10. Et tota disputatio et relectio suscepta est propter barbaros istos novi orbis, quos vulgo indios vocant, qui ante 40 annos venere in potestatem hispanorum, ignoti prius nostro orbi; circa quos praesens disputatio habebit tres partes, in prima tractabitur quo iure venerint barbari in ditionem hispanorum, in 2° quid possint principes hispaniarum erga illos in temporalibus et civilibus, et in 3° quid possint ipsi vel ecclesia erga illos in spiritualibus et spectantibus ad religionem, ubi respondebitur ad quaestionem quae ad propositam. / Ante omnia videtur quod tota haec disputatio sit inutilis et otiosa, non solum inter nos ad quos non spectat disputare an omnia recte gerantur in administratione illorum hominum, neque pertinet ad nos dubitare de illo negotio, neque si forte quicquam peccatur emendare illud; sed neque apud illos ad quos pertinet considerare hoc et administrare. Primo quia neque principes hispaniarum neque eorum consiliis subditi sunt tenentur de integro examinare et retractare iura et titulos de quibus alias deliberatum est, maxime in his quae reges bona fide occupant et usu in pacifica possessione, quia ut Arist. docet 3 Ethi. si semper quisque eorum consultaverit, in infinitum abiret, nec possent principes neque eorum consiliarii esse securi et certi in conscientia, et si opporteret a primordijs repetere titulos suae ditionis in exploratione qui possent tenere; 2° cum principes nostri scilicet Ferdinandus et Elisabeth, qui primi occupaverunt regiones illas, fuerint christianissimi, et imperator Carolus sit princeps iustissimus et religiosissimus, non est dubitandum quin habeant omnia explorata et perspecta quae pertinent ad securitatem sui status et conscientiae, maxime in tanta re; atque adeo non solum supervacaneum sed et temerarium videri posset de his disputare, et hoc videri quaerere nodum in scirpo et iniquitatem in domo iusti. /
Pro solutione huius dubij est notandum quod Arist. 3 Ethi. dicit quod sicut consultatio et deliberatio non quaeritur de impossibilibus aut necessarijs, ita neque consultatio moralis cadit in illis neque de quibus notum est esse licita et honesta, neque e contrario de quibus certum est esse illicita et inhonesta, neque aliquis quisquam recte consultaverit an sit recte et pie vivendum vel iuste fortiter, aut turpiter agendum, neque an sit adulterandum, an periurandum, an colendi sint parentes necne, et alia huiusmodi. Certe non esset haec consultatio christiana; sed cum aliqua agenda sunt de quibus dubitari merito potest an sint iusta vel iniusta, rectum vel non rectum, de his expedit consultare et deliberare, neque prius temere aliquid agere quam sit inventum et exploratum quid liceat an non liceat. Talia sunt quae in utramque partem habent speciem boni

aut mali, qualia sunt multa genera et commutationum et contractuum et nego-
tiorum et in his omnibus ita res se habet quod si quis antequam deliberauerit et legitime
illi constiterit tale factum licitum esse aliquid tale faciat forte secundum se esset illici-
tum et talis peccat neque excusaret uel ignorantia cum illa ut patet non esset in-
uincibilis postquam non fecit quod in se erat ad examinandum quod liceat an quod
non liceat, ad hoc enim quod actus sit bonus oportet si alias non esset certus ut faciat
secundum determinationes et diffinitiones sapientium, habet enim una condi-
tio actus boni 2º Ethicorum ut fiat secundum determinationes sapientum, ~~...~~
atque adeo si isto et iure diuino non consuluit sapientes excusari non potest
dato quod talis actus secundum se esset licitus potius dubitari merito de illo tenetur
quilibet consultari quod et facere arbitrio sapientium et si forte illi errarent
Vnde si quis faceret contractum de quo merito inter homines dubitatur an sit
licitus nec ne, peccaret faciendo si non consuleret doctores et si aliquis contrac-
tus esset licitus et sua ipse putaret non exaudisse sapientes et ex sua affectione
diligentia, sed ad contrarium, si quis iure diuino consuluit sapientes et illi declara-
uerint illud non licere, si talem contra iudicio faceret aliquid tale peccaret
et si alias id esset licitum, ut si quis v.g. esset dubius an haec sit uxor
sua: consuleat an tenetur illi reddere debitum an liceat ei petere! —
Respondebitur ei a doctoribus quod nullo modo liceat, ipse autem ex affectu uxoris
ex propria cupiditate non credit sed putat sibi licere, certe peccaret
accedens ad uxorem, quamuis de se licitum esset, sicut reuera est quia talis
~~...~~ facit contra conscientiam quam tenetur habere et tenetur enim credere in his quae
spectant ad salutem his quos ecclesia posuit ad docendum et in re dubia
arbitrium illorum sequi, sicut enim in foro contentioso iudex tenetur iu-
dicare secundum allegata et probata, ita in foro conscientiae quilibet tenetur iudicare
non ex proprio sensu, sed per rationem probabilem aut per authores sapientiorum
alias quia temerarium iudicium et exponit se periculo errandi, et hoc ipso
errat sicut in ueteri testamento deute. 17 praecipiebatur si quis esset ambi-
guum inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et non lepram,
et iudicium tuum in tua portas uideris uariari surge, et ascende ad locum
quem elegerit dominus deus tuus ueniesque ad sacerdotes leuitici generis et
ad iudicem qui fuerit illo tempore, quaeresque ab eis, qui iudicabunt tibi iudicium
ueritatis et facies quaecumque dixerint qui praesunt loco, sequeris eorum sententiam
nec declinabis neque ad dexteram neque ad sinistram, ita itaque in nobis
dubijs tenetur consulere illos quos ecclesia ad hoc constituit, quales sunt
praelatos praedicatores confessores diuinarum litterarum legisque professores, pasto-
res qui in ecclesia dei ita se gerendam, quia ad hoc sapientia diuina ordinauit
ut in ecclesia alij sint oculi alij pedes, ut dicit 1 ad corin. 12

et

UGR Biblioteca Universitaria

Et ad Ephe. 4. ipse dedit quosdam quidem apostolos, alios Evangelistas, alios pastores et doctores, et sup. cathedrã moysi sederunt scribae et pharisei, ōa q cunqz dixerint vobis, servate et facite, et math. 23. / et pro hoc facit id, ꝑ ꝑgp. Arist. 1. Eth. ex hesiodo, ꝗ et ex se nesciat, neqz ꝑ aliis intelligit, dicens et inutilis ille est, itaqz nō satis est ad servandam, eadem cōscientiã ut ꝗs putet se bñ agere, sed in rebus dubijs necessē est ut alios adquos spectat autthoritate mitat, neqz in. negotiis tãtõ rebus satis est ꝗ in iis facere ꝗd ipsi illicitũ putent, si aliqs sine cõsilio ꝑitorũ illicitos contrac. tus faciant, Unde nõ puto verũ qd credebat divus cũ dicit ꝗ si revera ali ꝗd sit in se glicitum, sūemas ad iudicium expredicatores vel cõfessores aut alij ꝗ habeant authoritates in istis dicant eē illicitum ut si dicant eē mortale, ꝗ ex affectu ad rem nõ credit illis sed famat sibi cõsilium ꝗ nõ ē mortale nõ peccat, et ponit exemplum, ut ꝗ feminis vtant fuco et alijs ornatibus supfluis ꝗ revera nõ ē mortale dato ꝗ ꝑdicatores et cõfesso res dicerent eē mortale femina studiis se ornandi nõ credit sed putat eē licitum necnõ eē mortale, nõ peccat mortaliter ita se ornando, sed certe hoc ꝑiculosum est, nã femina tenet credere in hijs ꝗ sunt ad salutē necessaria, pariter vtexponit se ꝑiculo faciens cõtra illud qd sunt sententias sapientes esse mortale et cõtrario si in re dubia queis deliberatur cũ sapientibus et tãdem ꝑ ii determinationes ꝗ illud est licitum nã ꝗ est tutus in cõscientia quicqz ꝗs fecerit sit admonitus. Vel tali authoritate nec huma nis rebus ꝗ nũ ꝗ meritis debeat moveri ad dubitandum, vel ei adhaerendum cõtrariũ, hoc est notũ, ꝗ facit qd in se est, et sic ignorantia est invincibilis, ex hijs ꝗ cõsimunt ꝑpositiones.

2 1.ª ꝑpositio est ꝗ in rebus dubijs quilibet tenetur cõsulere illos ad quos spectat hoc docere, alias nõ est tutus in cõscientia, sive illa dubia in se sint licita sive illicita, //

2 2.ª ꝑpositio si post cõsultationes rei dubiae definitũ sit a sapientibus illud eē illicitũ, quilibet tenetur sequi sententias illorũ, et cõtrariũ faciens nõ excusat etsi alias illud eēt licitum /

2 3.ª ꝑpositio est ē cõtrario si post cõsultationes rei dubiae definitum sit a sapientibus illud eē licitum, ꝗ sequitur sententias illorũ semper est tutus, et si alias sit illicitũ //

2 Redeundo ergo ad ꝑpositum, negotiũ barbarorũ neqz est adeo ita evidenter iniustũ ut nõ possit disputari de iustitia illius nec etiam ita evidenter iustũ ut dubitari nõ possit de iniustitia, sed in utrãqz partem videtur speciem nã ꝑ ꝑꝑm videmus totum illud negotiũ administrari ꝑ viros bonos et doctos et credibile est ōia iuste et recte tractari, deinde cũ audiamus tot homicidia, tot spolia hominũ, tot dños possessionibus suis orbatos dubitari merito an iure an iniuria haec facta sint, et sic haec disputatio nõ videtur ōino supervacanea, et sic hoc est. R.º ad obiectiones //

UGR Biblioteca Universitaria

2 Et p°. dato q nullu eēt dubiu in tota q[uestio]. nō gr dubiu disputa tiōs theologales
institui debere, ceterum, nā disputamus de incarnatione dñi et de aliis articulis fidei,
nō .n. semp disputationes theologice sunt in genere deliberatiuo, i. nō ad
consultandum, sed ad docendum exacte, et quisquis obiectat dicens hoc aliqui
fuerit aliqua dubia circa hoc negotium. s. iam fuisse hec tractata et di-
fficultata a sapientibus et sic ex consilio eorum iam oia administrari, nec
opus eē noua examinatione.
2 R. p°. q si ita g[?] bene dati sunt, nec quicquam obstat mea disputatio, nec
ego mouere volo nouas querellas. 2°. dico q hec determinatio nō
spectat ad iurisconsultos vel saltem nō solum ad illos, q cū illi barbari
ut statim dicā nō erant subiecti iuri humano, res illorum nō sunt exami-
nande per leges humanas sed diuinas, quarum iuriste nō sunt satis periti
ut per se possint huiusmodi dubia diffinire, et cū agatur de foro conscientie, hoc
spectat ad sacerdotes, i. ad ecclesiam diffinire. Unde deut. 17 precipitur regi
ut accipiat exemplar legis de manu sacerdotis, nec satis scio an unquam ad
disputationes et determinationes huiusmodi q[uestio]nis vocati fuerint theologi q digni
de tanta re audiri possint. 3°. ut summa rei sit satis exami-
nata ceterum, nō re intento negocio possunt aliqua peculiaria dubia
oriri q merito disputari possint, itaque nō solum nō otiosum aliquid
et inutile, sed magnopere pretium me facturum putarem si hanc q[uestio]nem [illegible]
ea digni[ta]te possem tractare.
2 Redeundo ergo ad q[uestione]m ut ex ordine procedamus querit p°. utrum barbari
erant veri dñi ante aduentum hispanorum et priuatim et publice. i.
utrum erant veri dñi priuatarum rerum et possessionum, utrum erant inter
eos aliqui veri principes et dñi aliorum, et posset videri q nō q serui nō habent
dominium rerum, seruus .n. nil suum habere potest insti. per quas personas nobis acquirit.
§. item vobis. ff. de acquirenda here. l. placet. Unde quicquid acquirit, acquirit
suo dño instit. de his q sui vel alieni iu. sunt. §. nā apud oēs. sed
barbari isti sunt serui per naturam. ut Arist. 1°. Polit. eleganter et accurate
docet dicens aliqui sunt a natura serui quibus s. melius est seruire q imperare, hi
autem sunt quibus nō inest prudentia ad regendum etiam seipsos sed solum ad ipsa
capienda, et quorum vis magis est in corpore q in aio, et profecto si aliqui ta-
les sunt maxime isti barbari q re vera parum distincti videntur a brutis ani-
mantibus, et omnino sunt inhabiles ad regendum, et indubie melius est illis
ut regantur ab aliis q si ipsi se regant ut Arist. iustum est nāque esse ut tales
seruiant, ergo tales nō possunt eē dñi, nec obstat q ante aduentum hispanorum
nō haberent alios dños, nō .n. repugnat seruum eē sine dño ut notat glo.
in c. si possessor fuerit. ff. de seruo fugitiuo, & scilicet de seruo q a dño derelictus est

UGR Biblioteca Universitaria

et á nullo occupatæ, iā pt aquocūq occupari. / Incōtrarium est qd illi
erant in pacifica possessiōe rerū suarū et spualium, qd cō non nisi cōtrarium contē-
hendi sunt, &c. //

2 Resolutiō: nolo reuocare in questioē multa q á doctoribus traduntur de distinctiō
et diuisiōe dnij, q á me et late adducta in mā de restitutiō in 4. d. 15. et
22. q. 61. illa inq omitto ne ocasiōe illorū omittā magis necā. Et ideo hic
suppōst est notāus qd si barbari nō haberent dnm nō videt qd possent pttendi alia
cā nisi quia sunt peccātes, uel qd infideles, uel qd amentes uel qd insensati, fue-
runt alij q defendebat qd titulus dnij gratia, Et pcōis qd exīstes in pecc° mor. nō
hēt dnīus in aliquare, iste fuit error pauperis de Lugduno, Et postea Joānis
Wicleph. cuius unq error damnatus fuit in cōcilio constantiensi qui dicebat qd
nullus est dns ciuilis dum est in pecc° mor. / Eadem fuit senā Arma-
chani li. 10. de qōs armeno. c. 4. et in dialogo defensionis, Et pbat Ar-
machanus qd tale dnium regbat á deo Osee. 1°. ipsi regnauerunt et nō ex me
Principes steterunt et nō cognoui, Et subiungit cām, argentum et aurū suū
fecerūt sibi idola, et ideo inquinates carent vero dnō apud deum. / Certū
est autē dnīus eē authoritate diuina cū ipse sit creator rerum, neqs aliquis possit
habere dnium nisi cui ipse dederit, nō est autē cōsentaneū ut det inobedientibus
et transgressoribus præceptorum suorum, sicut principes humani nō dant bona siue
villas aut castra rebellibus, et si dederint auferunt humana aūt debent ppu-
dicare de diuinis, ad Ro. 1°. tradidit nō cōe dei dnium inobedientibus, ita
insignem huius deus aliquos tales precit ut Saulē 1° regū. 15. et 16. et Na-
buchodonosor, Balthasar, et Daniel. 4.5. Item gene. 1°. faciamus hoiēs
ad imaginē et similitudinē nrām ut pstit piscibus maris, et apparet qd dnium
fundet in imagine dei, sed hæc nō est in pecc°re. / Item talis cōmittit cri-
men magis qd crimē meret dnium pdere. / Item aug. dicit qd pecc°re
nō est dignus pane quo vescit, et multo magis nō gloriosus dnō, præcedens
dederat pdnīs parētibus dnius præcessi, tn cā peccati pdiauit eor. h.~
Unde verū est qd tam Wicleph qz Armachanus nō distinxit cōgnit. Virī pos-
tiuscūq de dnō supponit qd sit ipsūm, sed qd arg. ta et qd bīe pcedunt de oī
dnō, ideo vīe sentire de oī dnō generaliter et ita intelligēt iuxta senā
Contra deus li. 1°. q. 3. et satis clare dicit Armachanus, et qd sequit senā
istā posset dicere qd barbari nō erant dni, qd semp erant in pecc° mor.

3 Sed cōtra istā senā ponit 2°. talis pecc.ū mor. nō impedit dnium
ciuile, et uerū dnium, hæc ppositio, Et est determinata in cōc. ci. constan. sed
tn. pro arguit Almainq d. 15. q. 2. ex Alliaco, qd tunc exīs in pecc° mor.
et cōstitutus in extrema nec.te est pplexus, qd deberet comedere panē ubi non
hēt dnius accipiū aliena, ergo. nō pt euadere mor. si hoc negat pauis
pcedit pro nec Armachanus nec Wicleph, nec iuxta pcedere de dnō naū, sed
ciuile

UGR Biblioteca Universitaria

2º. negant qui dicerent quod in casu necessitatis licet alienum accipere / 3º nam est
per plerosque qui peremittere et ideo dicitur adanquam — ergo per peccatum — non tollitur dominium
ciuile de quo vide soto. 4º nec naturale cum sit finis, quod per vos consequens, quia est
dominium naturale g[ra]de dono dei sicut et ciuile, imo plus quam ciuile vide de iure
humano. quod si per offensam dei non perderet dominium ciuile, eadem ratione
perderet dominium naturale, falsitas consequentis probatur quia non perderet dominus sic
proprius aliquis sua propria [illegible] / 12º. Scriptura sacra saepe nominat
reges qui mali erant et peccatores ut patet de Salomone et de Achaz
et de aliis multis, nec erat autem rex quo non gratis. 3º. convincere ex eo quod factum
est et contradam, dominus fundatur in imagine dei, sed hoc est imago
per naturam, scilicet per potentias naturales quae non perdit per peccatum mortale maius probatur
ex aug. lib. de trini. et ex doctoribus / 4º. Dauid vocat Saulem dominum
suum et regem tempore quo persequebatur eum .1º reg. 26. et in aliis locis, imo ipse
dauid aliquando peccauit nec perdidit regnum — 5º. gene. 49. non auferetur
sceptrum de Juda nec dux de femore eius donec veniat qui mittendus est et
tamen multi fuerunt mali reges — / . 6º potestas spiritualis non perditur per peccatum mortale
ergo nec ciuilis quae multo minus videtur fundari in gratia quam spiritualis, antecedens patet quia sa-
cerdotes mali consecrant eucharistiam et mali episcopi sacerdotes ut certum est
et ubi clerici neget / 7º. et ultimum nullomodo est verisimile an sit per peccatum
audire principibus ad Ro. 13. et 1. petri. 2. / et non capere aliena quia vo-
luerit deus esse tam incerta quod essent veri principes et domini sed in summa haec
est manifesta haeresis, et sic deus solem suum oriri facit super bonos et malos
et pluit super iustos et iniustos matth. 5. sic bona temporalia dedit bonis
et malis. /
2 Sed dubium est saltem ratione infidelitatis perdat dominium, et videtur quod heresi
non habent dominium ergo nec infideles quia non videntur esse meliores, probatur consequentia
antecedens patet ex c. cum sint de heresibus. li. 6. ubi cauetur quod bona hereticorum ipso
iure sunt confiscata — Respondeo ad hoc dubium per propositiones. /
2 Prima propositio infidelitas non est impedimentum quominus aliquis sit verus dominus, haec
est s. tho. 22. q. 10. ar. 10. et probatur ex eo quod scriptura vocat reges aliquos
infideles ut Senacherib et Assuerum et multos alios reges, item quia paul.
ad Ro. 13. et 1. pe. 2. ~~in~~ iubet praestari obedientiam principibus qui
tunc erant omnes infideles, et seruos obedire dominis, item grauius peccatum est
odium dei quam infidelitas — item Tobias iubebat reddi agnum gentibus cap.
tibus tamquam furtum. tobi. 2. quod non esset si gentiles non haberent dominium — /
Item ratione s. tho. fides non tollit nec ius naturale nec humanum sed dominia sunt
de iure naturali vel humano. ergo non tollunt dominium per defectum fidei ~~tu~~ et
tandem iste est manifestus error sicut praecedens et hereticum. /

corro.m ex quo p[ate]t q[uod] neq[ue] a sarracenis neq[ue] a judeis neq[ue] ab aliis infidelibus s[unt] capere res quas possidentes loquendo q[uod] infideles sunt q[ui] g[e]s[tu]m tantum vel rapina nominis q[uam] a christianis. / Item Joseph fecit totam terram egypti tributariam q[uod] erat infidelium gen. 47. sed q[uod] peculiariter de heresi est sic.

2a propo. stando jure divino hereticus no[n] amittit dominium bonorum, hec est omnium tenenda, no[n] n[am] est amissio bonorum sine pena et nulla est pena de lege divina p[ro] isto statu, q[ue] constat stando in jure divino no[n] amitti bona propter heresim. / Item hec propo. p[ate]t exp[ressi]o na[m] propter aliam infidelitatem no[n] perdit dominium, q[uo] nec propter heresim, cum nec sit ratio specialis de heresi q[uan]tu[m] adhoc in jure divino. / Sed verum hoc ita est de jure humano. Conradus lib. 1. q. 3. p. 2. et s[e]q[uentibus] videtur tenere q[uod] ipso facto p[er]dat dominium bonorum suorum, itaq[ue] in foro conscientie redit a domino et infert q[uod] p[re]cepit alienare, et q[uod] si alienet, aliena tenet si fiat sup[ra] ex illo c. cum s[ecundu]m leges ubi papa sentit q[uod] propter aliqua crimina s[ecundu]m leges eo ipso aliqua omnino perdunt, et papa determinat q[uod] idem sit p[ro] crimine heresis, / Item leges obligant in foro conscientie, et idem videtur tenere Joa. Andreas in dicto c. cum s[ecundu]m leges ex lege 4. c. de hereticis, ubi interdicit omnis contractus et omnis donatio bonorum suorum s[ecundu]m, sed p[er] declaratio[n]e[m] sic.

v 3a propo. hereticus a die commissi criminis incurrit confiscatione[m] bonorum suorum, ita tenent omnes doctores, et est determinato Directorii li. 3. ti. 9. et ita habet summa batistiana in verbo absolu[tio]. 8. 13.

v 4a propo. nihilominus quamvis constet de crimine, ante tamen condemnatione[m] non licet fisco condemnare bona heretici, hec est etiam omnium et est determinatio dicti c. cum s[ecundu]m leges, immo etiam contra jus divinum et naturale usque erat ad executionem antequam condemnet[ur]. Unde sequitur ex 3a conclu[sione] q[uod] condemnatio[ne] facta etiam post mortem retroagit confiscatione[m] ad tempus criminis commissi, itaq[ue] fisco applicant[ur] bona heretici non solum q[ue] inveneru[n]t tempore condemnationis, sed q[ue] habuit tempore criminis commissi, adjecit usq[ue] p[er]venerint p[otes]tatem, hoc corro.m est etiam omnium et peculiariter panor[mitani] in c. fide heretici. / 2o. seq[uitu]r q[uod] venditiones donatio[n]es et omnes alienatio[n]es bonorum a die commissi criminis sunt invalide, itaq[ue] facta condemnatione omnes rescindentur, et bona apprehendant a fisco etiam pretio no[n] restituto emptoribus, et hoc est omnium et panormita. ubi sup[ra] tit. ex dicta lege. 4. de hete.

2 5a propo. nihilominus hereticus est dominus in foro conscientie antequam condemnet[ur]. / hec propo. videtur contra Conradum, et directoriu[m] et Joanne[m] Andream, sed tamen est propo. silvestri in verbo heresis p[rim]o. 8. 8. et tenet illam videlicet juramentum ad b[e]n[e]. q[uam] adrianus quo[dlibe]to. 6. q. 2. et idem videtur in summa in verbo pena, et probat propo. q[uia] hoc jus est probari in foro conscientie esse pena, q[uod] nullo modo debet infligi ad condemnatione[m], nec satisfacio antequam humanum hoc posset facere. / Item probat manifeste q[uod] utrumque in illo cap. cum s[ecundu]m leges, condemnato sua confiscata bona ipso facto propter maritus nuptias. / Item si mulier ingenua rapt[a]

UGR Biblioteca Universitaria

nibus capere, imo si q̄s de merceibus importatis nō solvat vectigalia co-
gueta ipso facto bona confiscant. Item q̄ illicitas merces exportat
ut arma ferri etc. ad Saracenos, ut patet eadem ista in dicto cap. Cum
sub leges, et c. ex parte eadem raptores qui cum ancillis, et c. de raptor. virgi-
nu. c. una, et de sepultur. c. itaquod. et ff. de vectig. l. fiscali
imo patet in dicto cap. Cum sub leges expeditum q̄ quam graviores sactio
in dictis casibus rata dicit q̄ sicut propter heresim, sed nullus negat quod
incestuosus et raptor et deferens arma saracenis et nō solvens vecti-
galia mereat vexationem bonorum suorum ipso iure confiscat. quod si quis nō contra
dicit defectio. et sic contradicit et eodem modo dicit de filiis cogis
et de hereticis, et gravius esse cogere heresiam eme [illegible] ab here-
si restituere bona fisco. Unde sequitur q̄ hereticis potest vivere licite de
bonis suis, sequitur 2° q̄ titulo gratioso potest transferre bona sua p[er]
donando, sequitur 3° q̄ titulo oneroso pacta vendendo aut dando in
dotem si cui nō posset venisse insuditum nō licet transferre ipsa q̄
decipit emptorē et exponi eum periculo perdendi et rem et pretium, si ven-
ditor condemnet. Ultimo sequitur q̄ si re vera nō est periculum confiscationis
potest esse licite titulo oneroso ut est in hereticis in germania ubi catholici
possent licite de talibus hereticis emere, grave esset q̄ nō possent lici-
te in aliquam cumulare catholicorum suis et catholici tenere aquam ab he-
reticis illo nec vendere illi, q̄ tamen necesse est aliquando si omnes heretici nō
est dans ipso iure confiscatis.
2 Ex omnibus dictis sequitur q̄ barbari propter peccata mortalia nec propter infidelitatem
nō impediunt quin sint veri domini tam publice q̄ privatim, nec hoc
titulo possunt bona eorum a christianis occupari et teneri, ut late et ele-
ganter deducit cayet. 2a 2e. q. 66. ar. 8.
2 Restat nunc dubium an ob hoc nō essent veri domini q̄ essent insensati et amē-
tes, et circa hoc est dubium an ad hoc q̄ aliquis sit dominus sit capax domini requirat
usus rationis, et contradicit q̄ dicit Co. 1° q. 6. Nam quod dominium convenit creat.
irrationali et insensibili et insensibili, si probatur dominium nil aliud quam
ius utendi re in usum suum, sed bruta habent hoc, sunt super herbas ut planta[s]
ut hic gene. 1. Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen. et terram
et universa ligna q̄ habent in semetipsis sementē generis sui ut sint vobis in
escam, et cunctis animantibus terre, Item astra habent ius illuminandi gene. 1.
posuit duo luminaria magna unum luminare maius ut preesset diei et nocti, et
etiam domus [illegible] aliam gressibilia, unde Rex animantium vocat. et
aqua est rex omnium volucrum, unde ps. herodii domus dux est eorum. et sunt
demonstrans est silvester in verbo dominus in principio ubi dicit, quod elementa
habent inimicum, sed [illegible] probatur. Nam ·//

2 Tº. ppō est creat͂ irratiō.les nō pnt hēre dnium pꝫ q̄ dnius est ius utfaciēdi
ēt Contrarq, sed creat͂ irratiō.les nō pnt hēre jus q̄ nec dnium pbat͂ mi.
nor q̄ nō pnt pati injuriā, q̄ nō hent jus pbat͂ asumptum q̄ q̄ prohibe.
ret fenestra ne Sol illuminet facit injuriā Soli. / Et cō fi q̄ sibrura hēt
dnō, item fere nō hent dnius sui. q̄ multo minq aliaꝝ reꝝ, asumptꝫ
pbat͂ q̄ licet eas interficere impune animi grā, vide phꝫ pº. poli. an q̄
ꝯ propter les multo magis q̄ sui. q̄ si sui nō pnt hēre aliqd sui, q̄ multo
minq irrationalia. Item ꝯ pfec Et cōa irrationalia sui hoi
ei q. 6. ar. 2. Et ꝯf pprō auḡ S. Tho. 12. q. 1. ar. 1. Et 2.
sui actq, q̄ ut ipē ꝯ ēt dicit .1. p. q. 82. ar. 1. 3m. ꝯ hoc aliqs q̄ dnis
sueꝝ actuū q̄ pt hoc vel illud eligere. vnde cū ut ibidem dicit appe.
tit circa ultimū fine nō sunt dnii. q̄ sibrura nō hent dnius suoꝝ actuū
q̄ nec aliaꝝ reꝝ, Et licet aliqā apparēat de nocē, certe hoc est valde
imppre ꝑpter nrm modum cognd, nec. n. diuinq aliqē ēē dnm nisi
ēsset q̄ in sua facultate, ita. n. cognmur nō est in nra potē q̄ nō re.
sum dns, beata aūt cū nō moveant se, sed pōtius moveant ut S. Tho.
dicit .1. 2. eadem rōne nec hent dnium, nec valet q̄ silvester dicit
q̄ dnium aliqd nō dicit jus sed sola poām, Et hoc mº eqmus hēt dnius in
aquā, si. n. hoc sat q̄ ad dnius. q̄ latro hēt dnium ad interficien.
dum hoēs q̄ hēt pōam ad hoc q̄ / qd aūt dicit astra dnari Et leonem
ēē regem, certū est dictū ēē methaphō. Et translatiō.es. //
2 Sed dubiunq q̄ videri de puero ante vsum rōnis an possit ēē dns q̄ vi.
ret differre ab irrationabilibq, Ita apq ad gala. 4. quāto tpe heres
paruus est nil differt ā servo, sed servus nō est dns, ergo nec puer. /
2 Za ppō pueri ante vsum rōnis pnt ēē dni, hec pꝫ q̄ pnt pati injuri.
iā. q̄ hent jus reꝝ, q̄ q̄ illis dnium q̄ nil aliud est q̄ jus. Item bona
pupillorq nō sunt in bonis tutorq, Et hent dnōs. q̄ pupillos. Item pupilli
sunt heredes, sed heres succedit in jus defuncti. Et est ius hereditas
le. cū heres. ff. de diuer. Et temp. pscrip. Et instit. de hered qui.
Et differ. S. fina. Item dixinq q̄ fundarp dnij q̄ imago dei qui
adhuc q̄ in pueris. Et apls ad gala. 4. q̄ to tpe heres paruus q̄ nō
diff ā servo cum sit dns oīum, nec est idem de creā. irrationali,
q̄ puer nō q̄ propter aliuq, sed propter se suus ēē videtur. /
2 Sed de amentibq quid? Resp. de ppetuo amentibq q̄ nec hent nec est
illis q̄ omnis incapaci vssū rōnis, Et sit.

UGR Biblioteca Universitaria

2 3a. propositio. de istis qui adhuc videtur quod isti possint esse domini, quia possunt pati
iniuriam, ergo habent jus. Et hoc remitto ad iurisconsultos utrum possint habere dominium
civile. Et quicquid sit de hoc, etc.
2 4a. propositio. neque ex hac parte impediuntur barbari ne sint veri domini. Probatur
quia secundum rei veritatem non sunt amentes, sed habent pro suo modo usum rationis. Patet quia
habent aliquem ordinem in suis rebus, postquam habent civitates quae ordine constant
et habent matrimonia distincta, magistratus, dominos, leges, opificia, commu-
tationes, quae omnia requirunt usum rationis. / Item Deus et natura non defi-
ciunt in necessariis pro magna parte speciei; praecipuum autem in homine est ratio, et
frustra est potentia quae non reducitur ad actum. Item quod sine usu fuissent usque
rationis essent sine culpa sua tot millibus annorum extra statum salutis
cum essent nati in peccato et non haberent baptismum neque usum rationis ad quaerendum
necessaria ad salutem. Unde quod videantur tam insensati et hebetes, puto maxima
ex parte venire ex mala et barbara educatione, cum etiam apud nos
videamus multos rusticorum parum differentes a brutis animantibus. //
2 Restat ergo ex omnibus his dictis quod sine dubio barbari erant et publice
et privatim ita veri domini sicut christiani, neque hoc titulo potuerunt
expoliari a christianis de rebus et possessionibus suis, et grave esset hoc illis nega-
re quibus nunquam aliquam iniuriam fecerunt, quod concedimus de Judaeis et Sarra-
cenis perpetuis hostibus christianae religionis, quos non negamus habere do-
minia rerum suarum si alias non occupaverunt terras christianorum. /
2 Restat respondere ad argumentum in contrarium ubi arguebatur quod isti sunt servi a natura
quia parum valent ratione et ad regendum seipsos. Ad hoc respondeo quod Aristoteles certe non
intelligit quod tales qui parum valent sunt natura alieni juris, et quod non habeant
dominium et sui et aliarum rerum; haec est enim servitus civilis et legitima qua nu-
lli sunt servi a natura, nec Philosophus vult quod si qui sunt a natura parum mente validi
quod liceat occupare patrimonia eorum et illos redigere in servitutem et venales facere,
sed vult docere quod a natura est in illis necessitas qua indigent ab aliis regi
et gubernari, et bonum est illis subdi aliis sicut filii indigent subjici pa-
rentibus ante adultam aetatem, et uxor viro. Et hoc sit intentio Philosophi, patet quia
eodem modo dicit in eodem loco quod sunt aliqui a natura domini, scilicet qui valent intellectu.
Certum est autem quod non vult intelligere quod possunt arripere sibi imperium in
alios illo titulo quod sunt sapientiores, sed quia a natura habent ut possint imperare
et habeant facultatem regendi in alios. Et sic dato quod isti barbari essent
inepti et hebetes ut dicimus, non ideo negandum est illos habere verum
dominium, nec sunt in numero servorum civilium. / Verum est quod ex hac ratione et
titulo posset oriri aliquod jus subjiciendi eos ut infra dicemus, restat ergo
quod certum quod antequam Hispani ad illos venissent, illi erant veri domini et publice
et privatim. Sufficit quod quod sunt vel erant veri domini. /

Superest nunc videre quo titulo christiani potuerunt venire in possessionem illius regni vel regionis, et primo referam titulos qui possint prætendi sed non idonei nec legitimi. 2o. ponam alios titulos legitimos quibus barbari potuerunt venire in ditionem christianorum hispanorum - Primus titulus possit esse quia imperator est dominus mundi et sic dato quod ipse præteritis temporibus esset aliquid vitii iam est purgatum in Cesare imperatore christiano na dato quod ita esset quia inter veri domini possessores habent superiores dominos quam inferiores principes habent regem, et alii reges imperatorem, unde in eandem rem plures possunt habere dominium, unde illa distinctio juristarum dominium altum bassum, directum utile, merum, mixtum - Dubitatur quia utrum isti possint habere dominum superiorem utique non posset esse dominium nisi de imperatore aut de papa, de istis dicemus. Primo

2 Et primo de imperatore, tenere quod imperator sit totius orbis dominus [illegible] et probatur primo ex appellatione quam tribuunt imperatori divo Maximiano aut Friderico semper augusto orbis domino - Item exijt edictum a Cesare augusto ut describeretur universus orbis Luce 2. Et non debent esse peiores conditionis imperatores christiani. Item dominus videtur judicasse Cesarem verum dominum judeorum dicens que sunt Cesaris date Cesari, non videtur autem jus habere nisi quia imperator/ de hoc Bartholus de extravaganti ad reprimendum, qui est extendi [illegible] sit expresse [illegible] de jure quod verus dominus totius orbis, et idem tenet glossa c. per venerabilem qui filii sint legitimi - Item accedit idem tenet glossa c. venerabilis de electione. //

2 Et probatur 7. 8. q. 1. c. in apibus ubi hieronymus dicit quod in apibus unus est rex et unus imperator est in mundo - Item ff. ad l. Rodi de jactu ubi imperator antonius dicit Ego imperator mundi dominus, et in l. bene a zenone c. de quadriennii prescriptione videtur fuisse dominus orbis, et genesis 1o. faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram ut presit piscibus maris et volatilibus celi universe et quod terre et infra crescite et multiplicamini et implete terram, et subjicite eam, quod / Item quod non est credendum quod dominus instituerit in orbe optimum genus gubernationis, et illud monarchia est ut s. tho. egregie disputat de Regimine principum lib. 1o. c. 2. et videtur consentire arist. 3. politi. et probatur ex institutione divina debet esse unus imperator in orbe / Item ea que sunt per artem debent imitari naturam, sed in natura est unus rector ut in apibus et in corpore etc, in [illegible] unica ratio - ergo ita debet esse in orbe unus princeps, sed optimo [illegible] fundatio [illegible] //

2 Prima quod imperator non est dominus totius orbis, probatur quia dominium non potest esse nisi de jure naturali divino vel humano, sed nullo tali est dominus orbis, ergo. maior patet. Probatur de jure natali, ut bene dicit s. tho. 1. 2 q. 92 in jure natali homines liberi sunt excepto dominio paterno et maritali, de jure enim natali potest habere dominus super liberos et maritus super uxorem, ergo nullus est qui jure naturali sit dominus totius orbis, ut sicut etiam dicit idem s. tho. 22. q. 12 ar. 2 dominium et prelatio

UGR Biblioteca Universitaria

inter dicta sunt iure humano, quia sunt de iure nali, nec est maior
ro que supremum dominium conuenit germanis quam alijs. Et Arist. p° poli
ticorum dicit duplex [illegible] una familiaris [illegible] ad filios Et viri
ad uxorem, et hec est nalis, alia [illegible] quod a natura hec orta est Et ideo
pt dici de iure nale, ut s. Tho. dicit de regimine principum l. i.
c. i° et .n. homo animal ciuile, sed tamen natura, sed lege constitutus [illegible] de iure au
dicit ~~ad~~ ante aduentum quam xpi redemptoris nri non legimus fuisse
imperatorem et dominum mundi, quibus glosa illa bartholi. in Extrauaganti.
ad reprimendam adducit de nabuchodonosor danie. q. de quo dicitur
es. rex regum et cuius regnum celi fortitudinem gloriam et imperium dedit tibi
Et omnia in quibus habitarent filij hominum, sed certum est quod nec nabucodono,
sor accepit imperium quantum a deo, sed com° quo alij principes, sed Rom.
13. omnis potestas a domino deo, et per me reges regnant et legum conditores iusta
decernunt, prouer. 8. neque sunt imperium iure in totum orbem ut
putat barth. nam iudei non erant ei subditi. Item ex hoc ipso
quod [illegible] erat de iure diuino dominus totius orbis quo gens iudeorum erat
libera ab omni alienigena deute. 17. non poteris alterius gentis hominem
regem facere, sed quamuis s. Tho. de regimine principum lib. 3. c. [illegible] dicit
dicat quod imperium romanorum fuit a deo traditum propter iusti
tiam illorum et amorem patrie et propter optimas leges quas habebant, et
aug. dicit c. 18. de ciuitate dei, hoc non est intelligendum quod ex tradi
tio aut institutio diuina fuerit imperium, sed quod prouidentia di
uina factum est ut consequerent imperium orbis, sed alio iure s. iusti
belli, vel alia ratione, non eo m° quo fuit ~~[illegible]~~ saul et dauid a deo
regni. Et hoc facile intelliget si quis consideret qua ratione et successione
dominia et imperia in orbem peruenerunt usque ad nos ut .n. omittam quod an
[illegible] diluuium, certe post noe orbis fuit diuisus in diuersas
prouincias et regna, sicut hoc fuerit ex ipsius ordinatione qui
superuixit diluuio 350 annos ut gene. 9. et in diuersas regiones
sicut colonias ut pote apud [illegible] sicut verisimilius est
consensu mutuo gentium diuersarum familiarum occupauerunt diuersas pro,
uincias, gene. 13. Abraham dixit ad loth. ecce uniuersa terra coram
te est, si ad sinistram ieris ego tenebo dexteram, si tu dexteram ele,
geris, ~~[illegible]~~ ego sinistram pergam. Vnde gene. 10. traditum quod nepotes
noe diuiserunt nationes et regiones, sicut in aliquibus regnis primo incre,
perunt esse dominia [illegible] sicut [illegible] de quo dicitur
gene. 10. quod primus cepit esse potens in terra, sicut conuenientibus aliquibus in unius
primus ex consensu eorum sibi constituerunt principem certum est .n. vel
similiter alijs non dissimilibus modis dominia et imperia incepisse nimirum
et postea vel iure hereditario vel iure belli, vel aliquo alio titulo

UGR Biblioteca Universitaria

deriuata ee usq ad maiestatem, saltim usq ad aduētū salvatoris, ex
quo ps nullū ante aduentū dnj fuisse jure diuino impium orbis, nec illo
titulo impator nō potuit sibi arrogare orbis dnium nec ipe dns [illegible]
q̄cūq̄ ēt sm̄ humanitatem fuit orbis dns iuxta illud data ē mihi ōis ptas in
celo et in terra math. 28. qd sm̄ aug. [illegible] intelligi sm̄ humanitatem [illegible]
subiecit pedibus eius ut in tradicit apls 1. ad corinth. in fine. q. si celesti
materia unū vicarium in spualibus ita et in temporalibus, et sic ē impator, et
s. Tho. de regimine principis. li. 4. c. 13. dicit q̄cūq̄ i natiuitate xpi erat
verus mūdi dns et monarcha, cuius vices gerebat aug. Ls nō intelligens
clarū ē quod gerebat vices in spualibus, cum q. regnum chri spuale eēt
in toto orbe q. ēt aug. erat dns orbis et eadem rone successores eius
Sed nec hoc ullo mo dici pt. 1o q hoc ipsum ē unū dubiū an chrs sm̄
humanitatem fuerit dns tpalis orbis, et probabilius est q nō, et ipe dns [illegible]
asseruisse in illo loco regnum meum nō ē de hoc mundo. Unde s. Tho. ubi
sup. dicit qd nium recte ordinatur ad salutē aīe et spualia bona, tpalia
talia nō excludat, eo mo quo ad spualia ordinat. Unde ps quod ē
gena s. Tho. q regnum eius eēt eiusdem rōnis cum regno ciuili sed ita
q ad finē redemptionis fuit summa ptatem et in temporalibus seclusō illo
fine nullā het. Et 2o dato q fuisset dns de tpalibus hoc iure diuino [illegible]
cere q relinquit illā ptatem impatori cū de hoc nulla metio fiat
in scra sacra seqr. Et qd s. Tho. dicit q aug. gerebat vicē dnj hoc
dicit in illo opusculo, in 3. p. dicit [illegible] ex misticis de ptate dnj
et nullā metionē fecit de ptate tpali dnj. Et 3o s. Tho. intelligit
q gerebat vices [illegible] hoc q ptas tpalis ē subiecta et ministra ptatis spualis
et hoc mo. reges sunt ministri epor sicut ars fabrilis equestri [illegible] mili-
tari ē subiecta, sed miles aut dux nō ē faber sed het imperare fabro
in armis fabricandis. Et s. Tho. in illo loco Joa. 18. expresse dicit regnum
chri nō eē tpale, nec tale regnum quale pilatus intelligebat, sed regnum spi-
rituale, qd ipe dns declarauit in illo loco cū dixit [illegible] Rex sum ego.
Ego ad hoc natus sum, et ad hoc veni in mūdo ut testimonium perhi-
beam veritati. Sed de hoc egi in relectione de ptate ciuili et spuali
[illegible] cōmetū dicere q ex traditione dei sit unus impator
et dns mūdi, et qd a ptce cōfirmatur. q si hoc eēt de iure diuino quo mo
impium fuisset diuisum in orientale et occidentale. Et post interfectionem
magni cōstantini et postea a stephano papa impium occidentale
transfertur ad Rom. ut hr in dicto c. venerabilem, et in [illegible]
et in [illegible] dicit q greci postea nō fuerunt impatores, nūq
n. impatores germani hoc titulo pretenderunt se eē generis dnos [illegible]
et Paleologus impator cōstantinopolitanus in cōcilio florentino habitus

UGR Biblioteca Universitaria

est protegitimo imperatore, quod patrimonium Ecclesiae, ut fatentur ipsi iuristae
et Bartho. non subest summo imperatori, et si olim esset subiecta imperatori iure
diuino ex necessitate donationis imperatoris, nec alio titulo potuit ferre eximi
ab imperatore suum nec imperator potest eximere a potestate papae, nec
regnum hispanorum erat subiectum imperatori nec francorum ut habetur in dicto c.
per venerabilem. / Quod glossa ex suo c. addat quod hoc non est de iure, sed de
facto. / Item doctores concedunt quod ciuitates quae aliquando fuerunt sub-
iectae imperio potuerunt per consuetudinem eximi ab imperio, quod non esset si
subiectio esset per se iure diuino, ut ait Cayeta. 22. q. 40. De iure
autem humano constat quod imperator non est dominus orbis, quia vel esset sola
auctoritate legis, et nulla talis est, et si esset nihil operaretur quia lex praesupponit
iurisdictionem, et si quod ante legem non habet imperator iurisdictionem
in orbe, lex non potuit obligare non subditos, nec hoc habuit im-
perator aut per legitimam successionem aut donationem aut permutationem
aut emptionem aut in bello aut electione aut aliquo alio legali ti-
tulo ut constat, quod numquam imperator fuit dominus totius mundi. //

2 2a quod dato quod imperator fuisset totius mundi dominus, non inde posset
occupare prouincias barbarorum, et constituere nouos dominos et veteres
deponere, et vectigalia capere. / Probatur quia etiam qui imperatori tribuunt
dominium orbis non tamen dicunt eum esse dominum per proprietatem sed solum per iurisdi-
ctionem, quod ius non se extendit ad hoc quod conuertat prouincias in
suos usus aut donet pro suo arbitrio oppida aut praedia. / Ex dictis
quod patet quod nec isto titulo potuit christiani occupare prouincias illorum.

2 3s titulus qui potest et quidem vehementer agit ad praesentem possessionem
illarum prouinciarum est ex parte summi pontificis. Dicunt enim quod
summus pontifex est monarcha etiam temporalis in toto orbe, et consequens quod
potuit constituere hispaniarum reges principes illorum barbarorum, et
ita factum est hoc. //

2 Circa hoc dico primo quod quorundam ex iurisconsultis opinio est quod papa habet plenam
iurisdictionem in temporalibus et in toto circuitu orbis, imo ita videtur
Bartho. in illa extrauaganti ad reprimendum, adiicientes etiam quod potestas prin-
cipum secularium potestas a papa in eos deriuata est. / Ita tenet Hostiens.
in c. quod super his de vi. Et Archiep. 3. p. ti. 22. c. 3. §. 8. Et Ange.
Et idem tenet etiam Siluester, et quod multo largius et benignius tribuit
hanc potestatem papae in verbo infideles. §. 7. 10. 11. et 14. /
Et in verbo legitimus. §. 4. mirabilia dicit in illis locis circa hoc
et quasi quod etiam imperatoris et omnium aliorum principum esset sub delegata papae
et deriuata a deo mediante papa, ut tota illa potestas de qua

UGR Biblioteca Universitaria

a papa et p(ro)p(ter)ea Constantinus donavit terras papae in recognitionem dominii temporalis, et e contrario papa donavit Constantino imperium universum et supremum dominium, in cognitionem tantum, nihil donavit sed reddidit quod erat substractum et quod papa non exer„ cet jurisdictionem in temporalibus est ex permissione ecclesiae, non tamen quia propter defectum auctoritatis et ad vitandum scandalum Judeorum et ad habendam pacem, et multa alia his varia et absurdiora dicit scholasticorum probatio est quia dominus gubernat universum ejus, et etiam quia in omni potestate in terra et in caelo, et papa est vicarius dei et ergo ad philippen. 2. omnis factus est pro nobis obediens usque ad mortem et propterea quod de excel. illius et de illi no. quod est super omne no. ut in no. ihu. omne ge. flec. celest. et terrestr. et infernorum. / et hujus opinionis videtur esse bartholus in illa extravaganti ad reprimendum, et videtur ad hoc facere s. tho. in fine 2 gen. cujus ultima verba sunt in solutione ad quartum argumentum quae est ultima totius libri; quod papa tenet utriusque potestatis apicem s. secularis et spiritualis, et hujus opinionis est hiero. / hoc fundamento facto dicunt doctores et auctores hujus sententiae primo quod papa libere potuit constituere principes barbarorum reges hispaniae tamquam supremos dominos temporales 2.o dicunt quod dato hoc non possit saltem si bar„ bari nollent cognoscere dominium temporale papae, hac ratione posse eis inferre bellum, et ponere principes, ut eumque aut factum est, nam s. summus Ponti. concessit illas provincias Regibus hispaniae 3.o est barbaris proposi„ tum fuit et significatum quod papa est vicarius dei et habet vices ejus in terris, et ideo quod recognoscant illum superiorem, et si illi recusaverint et postea licite est eis bellum illatum et occupatae provinciae illorum, et hoc 2.m nomina„ tim dicit hostien. et summa angelica, sed quia de dominio temporali papae late et plene disputavi de potestate ecclesiastica, ideo breviter propono conclusiones

Prima propositio papa non est dominus civilis aut temporalis totius orbis loquendo proprie de dominio et potestate civili, haec est contra magistrum lib. 2 c. 112. et glo. andre. et hugo. 96. d. cum ad verum, et fatetur doctores in nostris, in dicto cap. per venerabilem quod filii sunt legitimi dicit se non habere potestatem temporalem in regno franciae; et videtur expressa sententia bernar. in 2. lib. de consideratione ad euge. / et opposita opinio videtur esse directe contra praeceptum christi domini quia math. 20. et luc. 22 scitis quia principes gentium dominantur eorum, non ita erit inter vos, item contra praeceptum apostoli non dominantes in clero sed forma facti gregis 1. pe. 2 et si christus non habuit dominium temporale ut supra tamquam probabilius tactum quod est disputatum etiam ex sententia s. tho. multo minus habet ejus vicarius, et isti tribuunt summo Pontifici quod ipse numquam cognovit, immo contrarium fatetur multis locis ut in relectione dicta est probatum est; item summum super re imperatorem quia non potest ei convenire dominium nec jure naturali nec divino nec humano, de jure naturali et

humano certum est, sed aut nō debemus nullus proferri q° frustra et
voluntarie ageret; Et quod dominus dixit Petro pasce oves meas suam potestatem dicit
esse potestatem spiritualem, et nō in temporalibus; Et papa potestatem dicit nō esse in toto
orbe, nam ipse dixit Jo. 16. in fine seculi erit unum ovile et unus pastor
Unde satis constat impletum nō omnes esse oves suas ovilis. //
2 Item dato quod haberet potestatem hanc, constat nō esse commissam papae et
[illegible] nō minus papae quam vicariis Christi in spiritualibus quam in temporalibus sed papa
nō habet iurisdictionem supra infideles ut ei fatentur adversarii ut [illegible]
ex 1 cor. 5. quid ad me de his qui foris sunt iudicare? q° neque est infi-
delis et contra argumentum nullum est, quod hanc potestatem temporales in toto orbe q°
ita habet papa, nam quod generaliter dubio hanc potestatem spiritualem in toto orbe
nō minus super infideles quam super fideles. Et potuit ferre leges obliga-
tes totum orbem, et sic fecit de baptismo et de extra [illegible] fidei. Et sunt docto-
res potestatem excellentes quod [illegible] commissam esse apostolis, et tamen papa nō habet
potestatem illam super infideles, neque posset eos excommunicare, neque posset
cohibere contumacia in gradibus iure divino per missas, q° est mihi placet
quod hanc potestatem q° est papa. /
2 2a propositio. dato quod summus Pontifex talem potestatem temporalem haberet
in mundo nō posset eam dare principibus secularibus quod est annexa potestati
temporis quam papa separare ab officio sui in pontificio, neque
privare successorem illa potestate, quod nō potest summus pontifex maior esse succes-
sore. /
2 3a propositio. Papa habet potestatem temporalem in ordine ad spiritualia in quantum
necessarius est ad administrationem rerum spiritualium. haec est quod [illegible] Caietanus
ta est sup. c. 114. et est omnium doctorum, et probatur quia ars ad quam pertinet fi-
nis superior est imperatoria et praeceptiva actum ad quam spectant fines
inferiores. 1° Ethic. [illegible] finis [illegible] ultima facultas finis aut
principalis, facultas politica q° temporalis est subiecta spirituali; et
ratione textus innocentij in c. solitae de maiori. et obedi. est
confirmata quia cui commissa est cura alicuius officij intelliguntur concessa
omnia sine quibus officium recte expediri nō potest. de officio deleg. c. cum [illegible]
excommunicatio quod papa sit pastor spiritualis et hoc officium impediret
posset potestatem civilem, cum deus et natura nō deficiant in necessariis nō
[illegible] dum [illegible] relicta potestas in temporalibus quantum necesse est
ad gubernationes spirituales, et ratione potest infringere leges civiles
quae sunt nutritivae peccati sicut infringit leges de praescriptione malae
fidei [illegible] de praescriptio. c. finali, et hac eadem ratione dependantibus prin-
cipis de iure alicuius principatus et [illegible] nientibus potest esse judex, est
modo

agnoscere de jure et semãs fere quã tenet recipere principes. ne s. veniant
temala spiritualia ex bello inter principes christianos q necesse glorii, et hoc
ac nõ faciat ~~fiat~~ papa nec non se pe faciat hoc nõ st q nõ pt videri dñs
Duran. sed q̃ fieret scãdalum ne principes putent hoc facere papam sibi
vel voiq rebellionẽ principũ a sede aplica, et hac rõne pt aliqñ reges depo
nere et ei novos instituere sicut est aliqñ factũ est, et cetere nãq legẽ chrĩãa,
et henricus de guãdavo. q̃ 6. ar. 29. et ad hunc sensũ intelligenda sunt
jura q̃ dñi papã utraq ptãtem habere et gladiũ, q̃ multa sũt et quãq doctores
antiquores hoc dicũt. quia s. tho. in 2. sen. citatũ st (nomine dubio qz
papa hoc et unde malefaciunt principes vel magistratus q cõtẽdunt impedire
tẽpos ne corrigant seculares a peccatis, et penas pecuniarias hoc. n. non st sup
ptãtem corp, m° nõ faciunt exauaritia aud ad questũ sed necese, et commodo
rerũ spualium, et ex hoc itẽrũ sumat argũ q̃ p° q̃ 81. n. papa ei dñs
orbis et tpr dñs tpãq̃ in suo tpãtu qz ẽ in suo spãtu sp̃ viceuiuis chrĩ
2 4° ppõ. papa nullã ptãtem hẽt in barbaros istos nec in alios infide-
les. hec ptz ex s° ex 3°. nã si nõ hẽt ptãtẽ tpãlem nisi in ordine ad spũalia
sed nõ hẽt ptãtem spualem in illos .1. cor. 5. g° nec tpãlem, unde sequitur corol.
q si barbari nollent recognoscere dñium aliqd papa nõ pt eis bellũ infe-
rre, nec bona illos occupare, pz qz nullũ tale dñium hẽt papa / et cõst
hoc manifeste, nã ut sup dixi et adversarii fatent dato q barbari nollũ
recipe christũ p dñõ, nõ tñ pñt bello peti aut aliquo malo affici, absurdum est
aũt qd ipsi dicũt (ut faciant q cũ possent impugne nõ recipe christũ teneant
recipe vicariũ eius, aliqz pñt bello cogi expoliariq õibq bonis et supli-
cio affici. / et conse istos qz cũ sin istos qui si nollent recipe christũ aut
fidem eius nõ pñt cogi st q̃ nõ pt evidenter eis pbari p rõnes naturales, sed
multo minus posset pbari dñium pape q° et nõ pñt cogi ad cognoscendũ hoc dñiũ
2 et silvestra qui cata ne logẽ de ptãte pape, tñ in verbo infidel 7. expsse
tenet q infideles nõ pñt bello cogi cõtra hostium. ad recognoscendã hoc dñiũ
nec hoc titulo pñt expoliari bonis suis, et ita tenet innoc. in dicto. cap.
q super his de vo. et vo. re. / et nõ st dubium q ñ s tho. dixi huius sentẽ 2. 2.
q. 66. ar. 8. et ad 2m ubi dixit q infideles nõ pñt expoliari suis bonis nisi
q sũt subditi principibq tpãlibq propter cãs legũ legitimas p quas etiã
subditi xpñi vellentur, et hoc ayem. licet p̃sse dicũ, p̃ imo nec scarracenos in
ter christianos isto titulo unqz fuerũt expoliati suo bonis aut aliquo incõmo
do afecti; nã si est titulus hic sufficiens ad faciendum eis bellum, hoc tñ
est aeq̃ qs dicat q rõne infidelitatis pñt expoliari, certum st q nullus infi-
delium recognoscit hoc dñium, nullus aũt doctor nec ẽ inter adversarii

etc q hoc cocedat. s. q solo titulo infidelitatis pñt expoliari qj oio

gl sophistica cõtradictores dicut, q si infideles recognoscant dñum

Roma. pontificis nõ pñt bello infestari, bñe aut si nõ recognoscant

nullus .n. recognoscit, ex quo pz q neqz iste titulus q idoneus contra

barbaros, nec qe papa dedit provincias illas tamq dñs absolus nec

q si nõ recognoscunt dñm pape hent causa iusti belli contra eos, ut hac

semis … late .ca. q. 68. ar. 8. ad 2m / nec auctoritas

canonistarum in contra… … debent mouere q ultra dictu gl

… … Explures et maiores cotradicunt

inter quos gl Ioan. andreas, nec etiam … aliquã textu, neqz ei gra-

uis Archiepi floren. auctoritas in hoc loco recipienda gl sequutus gl

n. aug. de anchona, qui alias solet sequi canonistas, … ppt cu

principio navigarent ad terras barbarorum nullum Jus secum afferebant ad

… provincias illorum. //

a Alius 3us titulus q pñt pretendi .s. Jure inventionis neqz aliquis titu-

lus a principio pretendebatur, et hoc solo titulo p.o navigauit columbus ge-

nuensis, et vid q hic titulus q idoneus nõ est a q sunt deserta q iusiure

gentium et nãli occupantis instit. de rerum divisione. in ferre bestie

q. cu christiani fuerint primi q invenerunt et occuparent illas pro-

uincias seqe q iure possident, sicut si solitudinem inhabitata hanc

invenissent, sed de isto titulo nõ opz multa verba facere, qe ut supra

probatu gl barbari erant veri dñi et publice et privatim … gl-

tu gl ergo in nullis bonis gl locum pati cocedat …

§. fere … cu illa nõ caruerint dño, nõ cadat sub illo titulo, et

qui hic iste titulus cu alio aliqd facere posset ut infra dicimus, tri ppe

nõ subat ad possessionem illorum nõ plus qz si ipsi invenissent et ideo/

r 4us titulus pretendi .s. qe nollunt recipe fidem chi cu ei pponat

eis et cu ostentationibus admoneant ut recipiant. Ut r q iste titulus

q it legitimus ad occupadas terras barbarorum pro. qe barbari tenentur re-

cipere fidem chri i q q crediderit et baptis. fuerit saluus erit, qui vero

nõ crediderit codemnabit, nullus aut codenabit nisi …

4. nõ q datum aliud nomen sub celo in quo oporte at nos saluos

fieri et. q. cu papa sit minister chri saltim in spualibus et q sal-

tim auctoritate posset cogi ad recipiendum fidem chri, et si recipere no-

llent recipe iure belli possent cogi, imo et q ei principes … auctoritate

hoc possent facere qe et sunt ministri dei ad Rom. 13. et vindex in

ira eis q male agunt, isti aut pessime agunt nõ recipiendo fidem

chri. qui. pnt cogi a principibus. 2o. quod si gentiles nollent obedire Regi suo posset Rex hispaniae cogere illos ut obedirent, ergo similiter si nollent obedire deo qui est Rex et supremus dns, pnt principes christiani cogere illos barbaros ut obediant, non enim est quod deserviat peioris conditionis causa dei quam cuiusque. Et confirmatur quia sequitur Sco. in 4. d. 49. de pueris infidelium baptizandis, potius debet aliquis cogi ad obediendum dno superiori quam inferiori si ergo pnt cogi barbari ut obediant principibus suis multo magis ut obediant christo deo. 3o. quod si blasphemarent christum publice possem bello cogi ut desisterent ab huiusmodi blasphemiis ut docet communiter ... dum ... S. Tho. ait. 22. q. 10. ar. 8. possemque vindicare iniuriam multo magis si faciunt iniuriam christo qui est rex omnium christianorum, nec de hoc est dubium, dum quod si christiani essent inter mores et paganos facerent ei iniuriam non est dubium quin possemus per se bello eos ad vindicandam iniuriam, quod est grauius peccatum infidelitas quam blasphemia, quod ut S. Tho. dicit ... 22. q. 10. ar. 3. infidelitas est grauius inter peccata quae contingunt in peruersitate morum, et blasphemia non opponitur directe fidei, sed confessioni fidei, infidelitas enim tollit principium conuersionis in deum, scilicet fidem, non autem ... si enim per blasphemiam in christum pnt christiani per se infideles, ergo et infidelitate. Et confirmatur quia non est ita magnum peccatum sicut infidelitas, quod per infidelitatem est poena capitis a christiano per leges ciuiles, non autem per blasphemiam per se ... tangione sit. /

2 per ... barbari priusquam aliquid audissent de christo non peccarent peccato infidelitatis eo quod non crederent christo. hec est conclusio S. Tho. 22. q. 10. ar. 1. ubi dicit quod apud eos qui nihil audierunt de christo infidelitas non habet rationem peccati sed magis poenae, quia talis ignorantia diuinorum ex peccato primi parentis sequuta est si qui autem ... ita sunt infideles damnantur propter alia peccata sed non propter peccatum infidelitatis. Unde Dns dicit Joannis. 15. si non uenissem et locutus eis non fuissem peccatum non haberent, quod exponens aug. dicit quod loquitur de eo peccato quo non crediderunt in christum. Idem videtur art. 6. Et q. 14. ar. 2. ad 2m hec conclusio probatur contra multos doctores presertim contra dominum Alonso 3. p. in q. utrum fidei possit subesse falsum ubi dicit quod non est aliquis hereticus non invincibiliter non solum in fide sed cuiuscumque articuli fidei, quia si faciunt quod in se est deus illuminabit ... per doctorem intrinsecum siue per externum, nisi semper ... credere aliquid contrarium articulo fidei, ... cum ... credens aliquid contra fidem ... gratiae diuinae ... diuini nomine excusat. Item tenet quod ... et eadem modo argumentatur. Vel enim iste facit quod in se est et illuminabitur, si non facit non excusatur. Et in eadem sententia videtur esse gerso. de spirituali vita animae lectione 4. concors ... sententia doctorum quod in his quae sunt iuris diuini non cadit

ignorantia invincibilis quia facienti quod in se est Deus semper est assistens paratus illuminare notitiam quae sibi ad salutem oportebit et errorem eliminare, et

Hugo de Sancto Victore lib. 2. p. 9. c. 5. dicit neminem excusari per ignorantiam a precepto baptismi suscipiendi, quia si nulla culpa obstiterit audire et scire potuerit ad ex.to [illegible] correctio adv. 10. / sed haec confirmatur [illegible]

Adrianus q. 94. ea quae ex suo iuris divini sunt in duplici differentia quaedam sunt ad quorum scientiam Deus non obligat omnes universaliter ut sunt apices iuris divini et casus difficiles et scripturae sacrae difficultates, et in hoc ordine potest cadere ignorantia invincibilis si quis faciat totum quod in se est. /

2 Alia sunt ad quorum scientiam Deus speciali gratia obligat universaliter fidei capta universalia legis, et de his est verum quod doctores dicunt quod non potest quis excusari per ignorantiam, si n. quis faciat quod in se est illuminabitur a Deo nec per doctorem interiorem nec exteriorem, sed in filio luminis ut potest videri de defensione S. Tho. ex professo / separat tales qui numquam audierunt quicquam de Deo aliquid nisi peccatum ignorant invincibiliter, quia talis ignorantia non est peccatum. in apostolus ex illo ad Rom. 10. quomodo credent nisi audiant, quomodo audient sine praedicante, quia si non est lex praedicata ignorant invincibiliter quia non possunt scire nec parvos condemnat infideles quia non faciunt quod in se est ut illuminentur a Deo sed quia cum audissent non crediderunt, nisi quod magis non audierunt in eadem in doctrina [illegible], ex hoc condemnat illos qui in doctrina fuit praedicatum evangelium aliquid non condemnat [illegible] habent aliquid peccatum. //

2 Unde est Adrianus in alio quodlibeto circa materiam de ignorantia dicit in eodem quodlibeto quod et in materia morum si quis adhibet omnes in doctrina et diligentia adhibendam ea quae potest non satis ad excusationem ignorantiae nisi pro contritione peccatorum disponat se ad hoc ut illuminetur a Deo, ut si quis dubitat de aliquo contractu et quaerit a viris doctis et alias laborat ad sciendam veritatem si putat esse licitum, si forte non est licitum et exercet non excusatur si forte alias non est in peccato quia non facit totum quod in se est ad vincendum ignorantiam, ut hic est quod si disponat se ad gratiam et non illuminetur non excusatur nisi totum hoc impedit in peccato. Unde si de eodem contractu petrus et joannes dubitant et faciunt aequalem diligentiam humanam ut illuminentur [illegible] putat esse licitum, petrus autem est in gratia, joannes autem in peccato, petrus habet ignorantiam invincibilem joannes autem vincibilem etsi utrumque exercet contractum, petrus excusatur joannes vero non, fallit magis in sortibus aut a medio [illegible]. Pro. 2.a in materia de ignorantia. mira est eius doctrina quod in nulla materia iuris divini possent habere ignorantiam infideles, immo quod [illegible] [illegible] in peccato mortali, immo si quis ille petrus [illegible] in gratia [illegible] ignorabat invin-

invincibilē aliquid ē̃ usurā aut simoniā, Et solum ꝑ hoc quod crederet in morē[?]
illa ignoᵉ. eēt invinc. qui graueculam .//

2 Tri[?] Ego dico adhoc quod ut aliqua ignoᵉ. sit peccᵐ Et imputet requiritur negligentiā ē̃ circa illā māteriā ꝑ quā nollet audire aut quod auditum non credidit, Et econtra ad ignoᵉ. invincibilem sufficit quod fecerit magnā diligentiā ad sciendum .// Et si aliquid in more. Annectitur adhuc idem quod iudicium statim post adventū Christi vel passionē eius, nec posset Adrianus negare quod paucis post passionē dñi Judei qui erant in india vel in hispania ignorabant invincibilē passionē dñi quamvis quod eam in mortali peccato expresse receperint cōn. in 1ª 2ᵉ. q. m. 4 in mā de observatione legalium, Et certum quod quod Judei absentes a Judea scire eam[?] in peccato quia nō habebant ignoᵉ. invincibilem de bapᵐᵒ,/
(quia n. Tunc poterat cadere ignoᵉ. invincibilis de hoc, ita quod nūc apud eos apud quos nō est facta annūciatio de bapᵐᵒ. Sed in hoc decipiuntur isti doctores quod putant quod possunt non ignoᵉ. invincibilem de bapᵐᵒ aut fide Christi quod statim cōsequenter quod possit aliquis salvari sine bapᵐᵒ aut fide Christi. quod tamen nō sequitur, barbari n. apud quos nō pervenit annūciatio fidei aut religionis christianae damnantur propter peccata mortalia aut idolatriā, Sed nō propter peccatum infidelitatis christianae ut dicit .S. Tho.// quod si facerint quod in se est bene vivere de ꝑ legem naturae, statim quod deus providerit Et illuminaret illos de suo nomine Christi, nō ideo tamen sequitur quod si male vivant imputetur eis ad peccᵐ ignoᵉ. infidelitatis christianae bapᵐ aut fidei,/

2 2ᵒ ꝓpositio barbari nō ad primum nuntium fidei christianae tenentur credere, ita quod peccent mortaliter nō credentes christo solum ꝑ hoc simpliciter annūciatur eis et proponitur quod religio christiana sit vera quod salvator et redemptor mundi sine miraculis aut quacunque alia probatione aut suasione. Probatur ex hoc quod ex 1ª 2ᵉ. sicut ante quam aliquid audissent de religione christiana excusabantur nō obligabantur de novo ꝑ huius propositionem annūciationis cum talis annūciatio nullum sit argumentum aut motivum ad credendum ut ait .S. Tho. Gaieta. 22. q. 1. ar. 4., temerarium Et imprudens esset quod crederet aliquid maxime in his quae spectant ad salutem, nisi cognosceret illud a viro fide digno asseri, quod barbari nō cognoscunt cum ignorent qui aut quales sunt qui novam religionem proponunt./

2 confirmatur quod dicit .S. Tho. 22. q. 1. ar. 4. ad 2ᵐ. Et arᵒ 5. ad 1ᵐ ea quae sunt fidei sunt visa Et evidentiā sub rō ne credibilis, nō n. fidelis crederet nisi videret ea ē̃ credenda vel propter evidentiā signorum vel propter aliquid huiusmodi. Ubi igitur nec huiusmodi signa nec aliquid aliud ad persuadendum accedunt nō tenentur credere barbari .// Et confirmatur 2ᵒ quod similiter si Saraceni proponerent ^eodē modo^ barbaris sectā suam simpliciter sicut christiani nō tenerentur credere ut certum est, ergo nec christianis sine aliquo motivo et suasione proponentibus quod nō possunt neque tenentur divinare utra sit verior religio nisi appareant probabiliora motiva ex altera parte, hoc n. eēt cito credere quod est levis cordis
[illegible]

2 Et cõfi. 3. p illud Joa. 15. si signa nõ fecissem peccm nõ haberent. q. ubi nulla
sunt signa nec notitia nullũ gl peccm ex hac ppõ. seqr si solum illa m
fides pponat barbaris et nõ recipiãt, nõ hac rõne posse hispani inferre illis be-
llum, nec Jure belli cõtra eos agere vs q si quil innocentes qtum ad hoc nec
fecerũt aliquã christianis iniuriã. / Et cõfi. cõro. q in s. Victo-
delit. 22. q. 40. ar. 1. ad bellũ justũ req. cã justa, ut s. illi q im-
pugnat pp ea aliquã culpã impugnatõnẽ mereant. unde aug. dicit
in lib. 83. q. justa bella solent definiri

Si q nulla pcessit a barbaris iniuria nulla
gt cã justa belli, et hec gl cõis sententia diss ad doctor nõ solũ theologos
sed et juris cõsultos ut sunt hostien. et innocen. et alij, et ponit eas
dixse cayeta. 22. q. 66. ar. 8. nec genera aliquẽ doctorem q opp.
sentiat. unde sic nõ ẽet justus et legitimus titulus ad occupãdas provin-
cias barbarorũ et expolliãdos pprios dños. /

2 3a ppõ. si barbari rogati et admoniti ut audiant pacifice loquẽtes
de religiõ. et noluerint audire nõ excusant a pecc. mortali. probat q
ut supponimus illi habent gravissimos errores de qbus nõ habent rõnes veri si-
miles aut pbabiles. q. siquis admoneat eos ut audiant et deliberẽt
de rebus spectantibus ad religiõs tenent saltem audire et cõsultare.
/ Item nece. gl ad salutem credere in christũ et baptizari math. ult. q
crediderit etc. sed nõ possunt credere nisi audiant etc. ad Rom. 10. q tenent
audire, alias eẽnt extra statum salutis sine sua culpa si nõ tenent au-
dire. /

2 4a ppõ. si fides christiana pponat barbaris probabiliter, .1. cum argumentis pba-
bilibus et rõnabilibus et cũ vita honesta et sm legem naturae studiosa, quae est magnum
argum. ad cõfirmãdam veritatem. et nõ solum hoc perfunctorie sed diligenter
studiose barbari tenent recipere fidem christi sub pena peccati mortalis. probat
ex 3a ppõe. q si tenent audire, q. etiã acquiescere audita si sint rõnabilia
et hoc manifeste ex illo mat. ult. euntes in mundum univ. pdi. evang.
omni creaturae etc. et illud act. 4. nõ est aliud nomẽ datũ sub cœlo hoibus
in quo oporteat nos salvos fieri etc. /

2 5a ppõ. nõ satis liqt mihi an fides christiana fuerit hactenus ita ppo-
sita barbaris et annũciata ut tenent credere sub novo pecc., hoc dico
q ut ps ex 2. ppõ. nõ tenent credere nisi pponat eis fides cũ pbabili
persuasiõ. / Et miracula et signa nulla audio, exempla vitae nõ adeo reli-
giosa qp multa scãdala seu facinora et multas impietates. unde
nõ vi q religio christiana sit satis cõmode et pie illis praedicata, ut illi te-
neant acquiescere ... viri multi religiosi et alij scholastici viri et vita ...

UGR Biblioteca Universitaria

exemplis et alliçienti predicatione sufficiente operam et industriam adhibuisse nisi hoc
negotio nisi ab aliis quibus alia causa impediti fuerint. /
2 6a propositio quotiescumque fides annunciata fuerit barbaris probabiliter et sufficienter
et noluerint eam recipere, non tamen ea ratione licet eos bello persequi et expoliari bonis suis
probatur quia ut notat s. Tho. 2a 2e q. 10. ar. 8. ubi dicit quod infideles qui nunquam recep
erunt fidem sicut gentiles et judei nullo modo sunt compellendi ad fidem, hoc
quia contra omnes doctores et in jure canonico et civili, et quia qui credere gladius
vel timor aut multum minuit a voluntario .i. ut timi. et ex timore fi
ut accedere ad misteria et sacramenta christi sacri legium est / Item probatur
.c. de judeis. 4 .d. de judeis aut precipit sancta synodus nemini deinceps
ad credendum vim inferre, cui .n. vult deus miseretur. et quem vult indurat
~~multum~~ .n. non est dubium quin sententia contraria est ut non agat cum judeis minis
et terroribus ad recipiendam fidem, et idem dicit expresse gregorius .c. qui sincera, eadem
est ratio paucorum, quandoque debent non asperitatibus studere nam qui contra
agunt et eos sub hoc velamine a consueta sui ritus volueriunt culturam remove
re sua illi magis quam dei probant attendere. Item probatur contra excogitationes
sunt etiam nunquam .n. imperatores christiani qui sapientissimos et summos pontifices a consilio
habebant bella intulerunt infidelibus eo quod nollent recipere christianam religionem. /
Item bellum nullum argumentum est pro veritate fidei christiane. quia pro bellum barbari non permo
verentur ad credendum sed ad fingendum se credere. et recipere fidem christianorum
quod immane sacrilegium est. //
2 Et quamvis Scotus in .4. d. 4. q. ultima dicat quod religiose fieret si infideles
cogerentur a principibus minis et terroribus ad fidem, hoc tamen non est intelligendum
nisi de infidelibus qui alias sunt subditi principi christianorum de quibus postea dicetur; bar
bari autem non sunt tales. Unde quamvis Scotus hoc non asseveret de barbaris istis, pa
tet itaque quod iste titulus idoneus non est nec legitimus ad occupandas provincias
barbarorum. /
2 5us titulus alius est .s. peccata mortalia ipsorum propter ista inquiunt possessiones in
festare datos propter precedentes titulos non possint, dicunt tamen quod propter peccata
mortalia possunt bello agi, quia multa habent et gravia ut aiunt, circa peccata autem mor
talia distinguunt, dicunt quidem aliqua peccata que non sunt contra legem
naturae sed solum contra legem divinam positivam, pro quibus barbari non possunt infestari
talia autem sunt contra naturam ut esus carnis humanae concubitus indiferens
cum matre sorore et cum masculis, et pro quibus possunt infestari bello et cogi ut
relinquant, et ratio utriusque est quia alia peccata que sunt contra legem naturae potest
eis ostendi, quod offendunt deum et possunt coercere ne offendant deum. /
Et propter possunt agi ut servent legem quam ipsi profitentur, ea autem est lex naturae. quod
2 hec est opinio Archiepiscopi florentini. 3. p. titu. 22. c. 5. § 8. post aug. ancho.
id. n. silvester in verbo papa. § 7. et est opinio innocen. c. quod super his. de

de Vo. ubi expresse dicit credo in que quaerentis q. nõ habemus solum
legem nãe facit -p̃t e papam punire, Argr. gene. 19. ubi sodo,
mitae puniti sunt a deo, cum autẽ desiudicia sunt no bis exemplaria
nõ video quare papa q est vicarius chri, hoc nõ posset. hoc etiam Innocen.
Et eadem ratione possent authoritate papae puniri a principibus christianis ipso,
no concl.es
2 cõcl.o 1.a principes christiani ex authoritate papae nõ possunt coercere barba-
ros a peccatis contra legem nãe, nec ratione illorum eos punire - probatur per eã
r.o quam imposuit item q papa habet iurisdictionem in illos usque datum
est - 2.o quia vel intelligunt verũ propter peccata contra legem ut sunt
fornicatio adulterii vel peculiariter pro peccatis contra natũ de quibus
S. Tho. 22. q. 15. ar. 4. ad 3.m / in peccatum contra natũ dicit nõ solum
quod est contra legẽ nãe, sed contra ordinẽ nãlem, de quo. 2. ad corin. 2.
vocatur immunditia, secundum glo. utcumque pueris vel bestiis vel femi-
nae ad feminã de quo ad Roma. 1. / si 1.m nõ solum contra legẽ quia fornica-
tio est ita grave vel gravius peccatum et etiam manifestum, quod sic illis licet
q.o pro fornicatione et. / Item blasphemia est ita grave peccatum et etiam ma-
nifestum / si 2.o nõ. 1. quia ratione q. ea pecc.o contra legẽ nãe, / contra fornica-
tio nõ licet, q.o nec aliis in peccatis contra legẽ nãe, ante pz. ad corin. 5.
scripsi vobis in epla ne cõmisceamini fornicariis. / Ut post sequitur si
nominatur inter vos fornicator aut sodomitae. Et infra quod enim mi
de his quae foris sunt iudicare, ubi S. Tho. dicit probat quamquam pote-
tem super eos, tamen qui fidei se subdiderunt ubi apte pz quod paulus dicit nõ
spectare ad eum iudicium de infidelibus et fornicariis aut idolatris /
Item neque nã pecc.a contra legem nãe possunt evidenter ostendi saltem omnibus
Item hoc tam est dicere ac si quis dicat quod propter infidelitatem licet bar-
baros debellare, omnes enim sunt idolatrae - Item nõ licet papae infe-
rre christianis bellum propter eam eius fornicariis aut fures, immo et civi-
li, nec ea potest occupare terras illorum nec dare aliis principibus, hoc enim
cum in omni provincia sint multi pecc.ores quotidie posset mutare regna,
Et ratione graviora enim pecc.a sunt apud christianos quia ipsi sciunt illa
esse pecc.a quam apud barbaros qui ignorant illa esse pecc.a. Item mirum
est quod papa nõ possit imponere leges infidelibus, et possit exercere iudi-
cia et inferre poenas. Item arguitur et certe vi cõvincere quia vel barba-
ri tenentur ferre poenas dictatas pontificiis pecc. vel nõ, si nõ tenentur q.o
nec papa potest imponere, si tenentur contra q.o tenentur recognoscere papã
tamquam dominum et legislatorem q.o si nõ recognoscunt iam propter hoc
solum potest eis inferre bellum, quod tamen isti negant ut supra dictum est
Et praeterea mirum est quod possint impune negare authoritatem papae et

UGR Biblioteca Universitaria

Iuris dictio, et eti le neant subire iudicium eius. ¶ Item nō prit acceptare iudicium eius qn sint christiani, nullo .n. alio iure papa eos pt cōdemnare aut punire q nisi qr viciauit christi, sed isti fatent tan innocē qd aug. archi-qz archidiaconus et sibi ... prit punire, qr nō recipiūt iudicium pape hoc .n. presupponit illud. ¶ Vltimo qr nec iste titulus nec exemplū sufficiens qd ē in veteri testamento ubi eti armis res gerebant nū qz populus irruebat in eos aut puniit terras infidelium, uel qr erant infideles et idolatres, uel qz sicut alia pena cotanaam q multifariam qr erant idolatre, et alia pena cotanaas ei hebant vt qsacrificabant filios et filias suas de moni[bus], uel ex spāli dono dei, uel qr transitū impediebant uel eos offendebant. ¶ Item qd isti vocat profite-

ri legē nām et ei agnoscere, nō tolam cognoscunt, sed si vellē facere legem nām sicu vellent servare .q. nō magis profitet legem nām q christiana. ¶ Item prsci, to maiore probatio homo ad obseruandam legē chri ē ā deo et eē vera q ad probandā qformitat gmala vel qreda aliena ē lege nāli prohibita, sed si prit cogi ad suādam legem nām qr probari pt, q. ēt ad obseruatio legis euāg.

2 8us restat Alius titulus qpotende .i. pr electiō volentariā hispani n. cū ad barbaros puenerint significant eis qui ad modū Rex hispanie mittit eos pro cōmodis eor, et admonet eos ut eam prege suo recipiāt et acceptent, et illi respondeat placere sibi placere sibi. Nihil tam nālex qm vō dni volentis rem suam in aliū transferre mittit. de rer. diuisiō. §. si traditio.

2 cōclo qr nec iste titulus qz idoneus prōpter qr deberet abesse metus uel ignorantia q vitiāt oēs electiōes et sic maxime interueniunt in aliis electio[nibus] et acceptatio[nibus], nesciunt .n. barbari qd faciant seu forte nō intelligunt qd petunt hispani. ¶ Item hoc petunt circumstantes armati ab inbelli turba et meticulosa. ¶ Item cū illi iam habeant dnos et prin-cipes nō pt populus sine aliqua rōnabili cā accersere nouos dnos, qd est in detrimētū priorum. ¶ Item nec ecōtrario ipsi principes sine illo pnt nouū principē creare sine cōsensu populi. Cum q. in huiusmodi electio[nibus] et acceptatio[nibus] nō cōcurrāt oīa requisita ad legitimā electioēm, ideo ille titulus nō qz idoneus nec legitimus ad capessendas et obtinēdas illas prouincias. ||

2 7us titulus q posset prendi, eē posset .s. ex spāli dono dei, quod .n. nescio qd, qrdeus in suo peculiari iudicio cōdemnauit istos barbaros pter abominationes suas et tradidit eos in manibus christianorum. Sicut olim christianos in manibus iudeorum, et de hoc nolo multū disputare qr periculose crederet alicui prophetiā afferenti cōtra cōes legē et cōtra regulas scripture nisi miraculis cōfirmarent doctrinā qm nulla pferunt ab huiusmodi prophetis. ¶ Item qr ita eēt qd dns decreuisset barbaros facere perditionē iustitia, nō tn ideo sequē q reo eos perderet, eēt sine culpa, sicut nec erant sine culpa reges babilonis qui cōtra hierosolimā ducebāt exercitum et filios isrl̄ in captiuitatē ducebāt, ...

totum erat ex speciali providentia dei sicut ipse illis qui dedit est, nec Jeroboam licite defecerit populus israel a Roboam quamvis hoc factum sit consilio dei sicut dominus ipse etiam comminatus fuerat, et etiam secluso peccato infidelitatis non sunt maiora peccata in moribus apud alienos christianos quam sunt inter illos barbaros / Scriptum 1. Joh. 4. nolite credere omni spiritui, sed probate spiritum si ex deo sit, et ut ait S. Tho. 1. 2. q. 68. donum a spiritu sancto accipiendum est / unde ubi fides aut auctoritas aut evidentia ostendit quod agendum est non est recurrendum ad dona ad recipiendum fulgis titulus provinciarum barbarorum. / Ego nolo quia nihil video scriptum de hac quod nec unquam interfui deliberationi aut consilio de hac re. unde fieri potest quod alii fundent titulum et iustitiam huius negotiationis principaliter in aliquo predictorum locorum non sine ratione aliqua, sed ego hactenus non possum intelligere nisi quod dictum est, unde si non esset titulus alius quam isti profecto male consultum est s. saluti principum vel saltem eorum ad quos spectat hoc dirigere nam principes sequuntur aliorum consilium quod per se examinare non possunt. / quid prodest homini si totum mundum lucretur se ipsum vero perdat et detrimentum sui faciat. math. 16. et mar. 8. et luc. 9. /

Primus titulus potest vocari naturalis societatis nunc dicam de titulis legitimis et idoneis quorum barbari potuerunt venire in ditionem hispanorum, et circa hoc sit

p.a conclusio. hispani habent ius peregrinandi in illas provincias et degendi, sine tamen aliquo nocumento barbarorum, nec possunt ab illis prohiberi. probatur p.o ex iure gentium quod vel est ius naturale vel derivatur ex iure naturali. Justi. de iure nat. gentium, quod naturalis ratio inter omnes gentes constituit vocatur ius gentium, apud omnes n. nationes habetur inhumanum sine aliqua causa speciali hospites et peregrinos nolle recipere. e contrario autem humanum et officiosum se bene habere erga hospites, quod non esset si peregrini malefacerent accedentes ad alienas nationes. 2.o quia a principio orbis cum omnia essent communia licebat unicuique peregrinari et tendere in quamcumque regionem vellet, non autem videtur hoc demptum per rerum divisionem, non n. fuit intentio gentium per illam rerum divisionem tollere hominum communicationem, et certe tempore Noe fuisset inhumanum /

3.o omnia quae licent non sunt prohibita aut alias sunt sine iniuria aut detrimento aliorum, sed ut supponimus talis peregrinatio hispanorum est sine iniuria aut damno barbarorum ergo est licita. /

4.o non liceret gallis prohibere hispanos a peregrinatione galliae vel habitatione aut econtra si nullo modo cederet in damnum illorum vel facerent iniuriam, ergo nec barbaris. /

Item exilium est poena inter capitales ergo non licet relegare hospites sine culpa. /

UGR Biblioteca Universitaria

Item 6º lege est maior bellu prohibere aliquos tanquam hostes a civitate vel a provin
tia vel expellere iam exceptos. Cum ergo barbari non habeant iusti belli contra
hispanos suppositio quod sint innoxii, ergo non licebit prohibere hispanos a patria sua
Item 7º quod gens hoc habeat que est tan barbara, hunc morem permittit patria, hospitioque
habeant advenae. Item 8º omne animal diligit sibi simile Eccli. c. 13. ergo amicitia ad omnes homines est de iure naturali, et contra naturam est violare consortium hominum innoxiorum. Item facit illud math. 25. hospes eram et non collegistis me. Unde
iure naturali videtur recipere hospites, quae illud in dictum statuerunt ab omnibus.
Item ideo iure naturali omnia sunt omnibus aer, aqua, profluens mare item flumina et portus et naves iure gentium undecunque licet applicare, instituta de rerum divisione, et eadem ratione vis publica quod nemini licet ab illis prohibere.
ex quo sequitur quod barbari iniuriam facerent christianis hispanis si prohiberent illos
a suis regionibus.
Item 9º ipsi admittunt omnes alios barbaros unde facerent iniuriam non
admittentes christianos. Item 12. quod si hispanis non liceret peregrinari apud
illos vel hoc esset iure naturali aut divino vel humano prohibitum sed in humana
esset lex naturae vel divina quae hoc prohiberet, nec est rationabilis ut pars non
haberet vim legis. Item 13. vel hispani sunt subditi illorum vel non, si
non sunt subditi ergo non possunt prohiberi, si sunt subditi ergo debent bene tractare illos. Item 14. hispani sunt proximi barbarorum ut patet ex evangelio lucae
10. de samaritana sed tenentur diligere proximos math. 22. sicut se
ipsos ergo non licet illos prohibere a patria sua sine culpa aut causa.
Itaque de doctrina christiana dicit cum deus diliges proximum tuum manifestum est omnes
homines proximos esse.

2º quod licet hispanis negotiari apud illos sine damno patriae puta portando merces quibus illi carent, et adducentes vel aurum vel argentum vel
aliam quibus illi abundant, nec principes eorum possunt impedire subditos suos ne exerceant commercium hispanis, nec contra hispanos cum illis. Probatur ex primo
quod hoc etiam videtur esse ius gentium ut sine detrimento civium peregrini commercia exerceant. Item 2º eodem modo probatur, cum hoc liceat iure divino quod lex quae
prohiberet sine causa non esset rationabilis. Item 3º sicut pro quo tenetur diligere hispanos
ergo non licet eis sibi fieri sine detrimento illorum prohibere eos a commodis suis
sine causa. Item 4º videretur facere contra illud proverbium non facias alteri quod
tibi non vis, et in summa certum est quod non plus possunt barbari prohibere hispanos a commercio suo quam christiani possunt prohibere alios christianos, certum est autem
quod si hispani prohiberent gallos a commercio hispanorum non propter bonum hispani sed ne galli acciperent aliquam utilitatem, lex esset iniqua et contra charitatem,
si autem lege caveri hoc iuste non potest nec est facta facti quia lex non esset iniqua
nisi propter exceptionem legis et aliis ff. de iustitia et iure velut unde
in rationem cognationem quandam natura constituit unde contra ius naturale est hominem
hominem [illegible] non [illegible] [illegible] et mali [illegible] sed homo.

UGR Biblioteca Universitaria

3a. q. si qui sunt apud barbaros communia tam civibus quam hospitibus, non licet bar-
baris prohibere hispanos a communicatione et participatione illorum. V. g. si
aliis peregrinis licet vel effodere aurum in agro communi vel ex fluminibus vel
piscari margaritas in mari vel in flumine, non possunt hispanos prohibere
eo modo dumtaxat quo aliis licet, illa et similia, cum cives et nostri non graventur.
Hoc probatur ex prima et 2a. nam si licet hispanis peregrinari et negotiari et ne-
gotiari apud eos, ergo licet eis uti legibus et commodis omnium peregrinorum.
Item 2o. quae in nullius sunt iure gentium sunt occupantis, institu.
de rerum divi. § ferae bestiae. ergo si aurum in agro vel margarita in
mari aut aliquid quodcumque in fluminibus non est appropriatum, iure nat. erit
occupantis, sicut pisces in mari.
Et quidem multa videntur hic procedere ex iure gentium, quod quia ex iure natu-
rali derivatur sufficienter, ex iure naturali habet manifestam vim ad
dandum ius et obligandum, et dato quod non semper derivetur ex iure
naturali, satis videtur esse consensus maioris partis totius orbis maxime pro bono
communi omnium. Si enim post prima tempora creati orbis aut re-
parati post diluvium maior pars hominum constitueret ut legati
ubique essent inviolabiles, et mare esset commune, et bello capti servi, et
hoc ita expediret ut hospites non exigerentur, certe hoc haberet
vim aliis repugnantibus.
4a. q. immo si ex aliquo hispano nascantur ibi liberi et vellent esse
cives, non videtur quod possint prohiberi vel a civitate vel a commodis aliorum civium,
dico ex parentibus habentibus illic domicilium. probatur quia hoc videtur esse de iure
gentium ut civis dicatur qui natus est in civitate, ff. de appella. l. civis.
Et confirmatur quia cum homo sit animal civile, talis natus in una civitate non est civis al-
terius civitatis; si ergo non esset civis illius, non esset civis alicuius civitatis, quod
impediret ius naturale gentium. Immo videtur quod si qui vellent accipere domicilium
in aliqua civitate illorum, vel accipiendo uxorem vel alia ratione qua alii
peregrini solent fieri cives, non videtur quod possint prohiberi plus quam alii, et per consequens
gaudere privilegiis civium sicut alii, modo subeant onera alia.
Et favent hospitalitati commendationes, 1. Petri 4. hospitales invicem,
et 1. ad Timo. 3. de episcopo: oportet episcopum hospitalem esse. Unde e contra
nolle accipere hospites et peregrinos videtur in se malum.
5a. q. si barbari vellent hispanos in supradictis prohibere a communicatione
vel ab aliis quae dicta sunt de iure gentium, debent primo ratione et suasionibus tollere scan-
dalum et ostendere se ratione non venire ad nocendum illis, sed paci-
fice velle hospitari et peregrinari sine aliquo incommodo illorum,
et hoc non solum verbis sed etiam ratione ostendere. Sapientem decet
prius verbis experiri quam armis. quod si reddita ratione barbari nollent ac-

UGR Biblioteca Universitaria

aggredere sed vellent vi agere hispani possunt se defendere et omnia agere ad
securitatem suam convenienter quia vim vi repellere licet. / non solum hoc sed
quia aliter fieri non potest possunt arces et munitiones edificare, et si acceperunt injuriam
poterunt illa auctoritate principis bello prosequi, et alia belli jura agere probatur quia
belli justa est ad propulsandam et vindicandam injuriam ut supra probatum est ex s.
tho. 2a 2e q. 40. sed barbari persistentes in repugnantia hispanos faciunt eis injuriam
quia est necesse eis ad obtinendum jus suum bellum agere, possunt licite hoc facere
sed est notandum quod cum barbari isti sint a natura meticulosi et alias stulti et stolidi
quantumcumque hispani velint facere illos securos a timore, et de aere illos
securos de pacifica conversatione hispanorum, possunt adhuc merito timere videntes
homines cultu extraneo et armatos et multo potentiores se, et ideo si commoti
hoc timore concurrerent ad exigendos vel occidendos hispanos, liceret quidem
christianis se defendere servato moderamine inculpate tutele, nec alia belli
jura licerent, puta vel parta victoria et securitate occidere illos vel
expoliare illos aut occupare civitates illorum quia in illo casu sunt innocentes, aut
merito timent ut supponimus et ideo debent hispani se tueri, sed debet
fieri quantum fieri possit cum minimo detrimento illorum, quia est bellum tamen pure de-
fensivum, nec est inconveniens quod cum ex una parte est jus et ex altera ignorantia
invincibilis quod sit bellum justum ex utraque parte, ut si galli tenerent burgundiam
cum probabili ignorantia credentes pertinere ad eos, imperator autem habet jus ad illam
provinciam certum est quod potest bello repetere, et illi defendere illi, sic potest con-
tingere cum barbaris, et hoc est multum considerandum novatores et injuriosos
alia adversus ignorantes et aliter vadendum est secundum regulam physici
et aliter pusillos et infirmos.

8a. q. si omnibus istis tentatis hispani non possunt consequi securitatem et pacem cum
istis barbaris nisi occupando civitates suas et licet facere quia finis belli est pax
et securitas ut dicit aug. ad bonifacium post quod vidit quod licet hispanis bella
vel gerere vel cum sine eorum injuria .q. est omnia facere necessaria ad finem belli
scilicet ad obtinendam securitatem et pacem. /

7a. concl. immo postquam hispani omni diligentia et re et verbo ostendissent non
stare per eos quin barbari pacifice et sine damno suarum rerum degant, nihilo-
minus barbari perseverent in malitia sua et conati dederint ad perditionem hispanorum
jam tunc non tamquam innocentibus, sed tamquam perfidis hostibus agere possunt, et omnia
belli jura in illos prosequi et expoliari illos et in captivitatem redigere et dominos
deponere et novos constituere, moderate tamen pro qualitate rei et injuriarum, hic conclusio
satis patet quia si licet eis bellum inducere ergo et jura belli prosequi. /

Et consequentia quia non debent esse melioris conditionis quam sunt infideles, sed his omnia lice-
ret adversus christianos si semel esset justum bellum ergo et licet adversus illos. //

Item hoc est quia de jure gentium omnia capta in bello fiunt victoris, hoc habetur in l. si quid
in bello, et l. hostes ff. de captivis. et inst. jus gentium, p. dis. et expressius instit.

derecho diuisio. §. item q ab hostibus ubi dr q in jure gētiū q̄ ab
hostibus capiunt' nrā fiant statim, adeo q̄ etiā liberi hōies in nrā seruit.
addicant' / Item q̄ invaditores in iniā debello. p̄ncipes q̄ hēt justū
bellū fit ipso jure judex hostiū supr eos jurisdicē punire & cōdemnare
p̄ qualitate iniuriae. / Et cōfirmat oīa supradicta q̄ legati jure gentiū
sunt inuiolabiles, sed hispani sunt legati hispanorum christianorum q̄ bar-
bari tenent' eos audire saltem benignius et rōne pellere. / 2s tit.
est p̄ titulus quo hispani licite potuerint occupare provincias et p̄nci-
patū barbarorum nō fiat sine dolo & fraude et ne q̄ram fictas causas be-
lli, si .n. barbari p̄mitterent hispanos p̄ acipere negotiari apud illos
nulla possent ex hac p̄ barte hispani p̄tendere justā cām occupādi bona
illorum nō plus q̄ christianorum.

2 2us titulus p̄t esse cā religionis christianae propagandae - p̄ quo sit
1o. q̄ christiani hent jus p̄dicādi evangelium in prouinciis barbarorum
hic nolagit ex illo p̄dicate evangelium oī creaturae / Item verbū dei
nō est alligatū ex ad thi. 2. / 2o q̄ ex p̄dictis q̄ si hēnt
jus peregrinandi et negotiandi apud illos ergo possunt docere veritatem volētibus
audire max.e de spectātibus ad salutē et felicitatem multo magis q̄ aliquā
humanā disciplinā / 3o q̄ aliquin illi essent ex statu salutis si
nō liceret christianos ire ad eos ad annunciandum evangelium / 4o q̄ correc-
tio fraterna est de jure nāli sicut et dilectio ac oēs illi sint nō solum in
peccatis sed etiā ex statu salutis, ergo ad christianos spectat corrigere illos,
dirigere illos imo tēneantur adhoc. / 5o et vltimo sunt p̄ximi unicuique
dictū est vnicuique mandauit deus de p̄ximo suo Eccl. 17. ergo spectat ad
christianos instruere illos ignorātes de diuinis rebus.

2 2o q. hinc sequitur cū id liceat oībus christianis, tū papa potuit hoc
negotiū mādare hispanis et interdicere oībus aliis / p̄bat q̄ licet papa,
ut supra disputatū est, nō sit dnus tēporalium tū hēt p̄tatem in temporalibus in
ordine ad spiritualia, ergo cū spectet ad papā p̄ncipaliter curare p̄motionē
Evangelii in totis provinciis, cō modius possint p̄ncipes christiani dare operam
sibi q̄ eis cōmittere et interdicere oībus aliis, et nō solum interdi-
cere p̄dicationes sed etiā cōmercia si hoc ita expediat ad religionis
propagationē, q̄ p̄t ordinare temporalia sicut expedit spiritualibus, si q̄
hoc ita expedit ergo spectat ad auctoritatem et potestatem Summi Pontificis /
sed oīno decet ita expedire q̄ si indiscrete et indiscriminatim ex
aliis provinciis christianorum cōcurrerent ad istas regiones possent ad
inuicē se facile impedire et excitari seditiones unde et evangelium
turbaret' et impediret' negotium fidei, et cōuersio barbarorum. /
et p. cū p̄ncipes hispani suis auspiciis et sumptibus primi omnium eam
navigationē sua aggressi et tam feliciter nouum inuenerint orbem, justum est

ut ea peregrinatio aliis interdicat, et ipsi soli fruant' incenti sic. n. & pace
constituenda inter principes, et religio[n]e amplificanda ... pa...
Sarracenos inter principes christianos ita distribuere, ne alius in alterius pro...
transeat, sicut et posset eo modo religionis principes creare et max. ubi
nulli ante fuissent principes christiani.

2 5o. q. Si barbari permittant christianos libere et sine impedimento praedicare evang.
sive illi recipiant evangelium sive non recipiant, non licet hac ratione illis inferre
bellum, nec alias occupare terras eorum, haec probata est sup. ubi consuluntur
4m titulum. et patet ex ... quod bellum justum ubi nulla praecessit injuria. 22 q. 40 ar. 1.

Si barbari sive domini vel sive ipsa multitudo impediat hispanos quominus libere annuntient Evangelium hispani reddita prius ratione ad tollendum scandalum possunt illis invitis praedicare et dare operam ad conversionem gentis et si opus propter hoc bellum suscipere vel facere. i. inferre quousque parant oportunitatem et securitatem praedicandi Evangelium. Idemque judicium si etiam permittentes praedicationes impediant conversiones occidentes vel castigantes conversos ad christum, vel minis aut terroribus aliis deterrentes. Hoc patet quia faciunt in hoc barbari injuriam hispanis ut patet ex dictis praecedentibus ergo habent justam causam belli. Secundo. Quia impedirent bonum ipsorum barbarorum quod principes eorum non possunt impedire juste, quia in favorem eorum qui opprimuntur et patiuntur injuriam possunt hispani movere bellum, max. cum res sit tanti momenti. Ex hac quoque conclusione patet quod etiam hac ratione si aliter religionis negotium procurari non potest licet hispanis occupare terras et provincias eorum et novos dominos creare et antiquos deponere, et omnia alia agere, et prosequi jure belli quae in aliis bellis justis fieri licite possunt. Quantumque modo et ratione ne ultra procedat quam oportuerit et potius de proprio jure remittendo quam alieno invadendo, et semper omnia dirigendo ad bonum quam ad proprium quaestum. Sed considerandum valde est quod apostolus dicit. 1. cor. 6. omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Haec. n. quae dicta sunt intelliguntur per se loquendo fieri. n. potest ut per haec bella et cedes et spolia potius impediatur conversio barbarorum quam quaeretur et propagaretur. Et ideo in primis hoc est cavendum ne offendiculum ponatur Evangelio. Si. n. ponatur erit ab hac ratione evangelizandi cessandum et alia via erit inveniendum, sed nos ostendimus quod per se liceat. Secundo dubito quin bella fuerint vi et armis ut possint hispani illuc pervenire, sed timeo ne ultra res progressa sit quam jus fas quod permittebat. Ista quoque potuit esse cum titulus legitimus quomodo barbari potuerint cadere in ditionem christianorum hispanorum. Sed semper attendendum proximo quod statim dictum est ne hoc quod per se licitum est reddatur malum ex circumstantia, quia bonum est ex integra causa, malum autem ex quocumque defectu ex Arist. 3 Ethi. Dionysium 4. c. de divinis nominibus.

UGR Biblioteca Universitaria

3us titulus potest esse quaerimur ex isto, scilicet si aliqui ex barbaris conversi
sunt ad christum et principes eorum vi aut metu volunt eos revocare ad
idolatriam, hispani ex hac ratione possunt, si alia via non possunt,
movere bellum et cogere barbaros ut desistant ab illa iniuria, et contra
pertinaces iura belli prosequi, et per consequens etiam aliquando dominos deponere sicut in
aliis bellis iustis, et iste potest poni 3us titulus legitimus non solum
titulo religionis sed etiam amicitiae et societatis humanae, ex hoc enim quod
aliqui barbari sunt conversi ad fidem christianam sunt facti amici et socii
christianorum et debemus operari bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fi-
dei ad gala. 6. //

4us titulus potest esse si bona pars barbarorum conversa esset ad christum sive
iure sive iniuria sive minis sive terroribus et non iuste quando ipsi sunt
vere christiani, papa posset ex rationabili causa vel ipsis petentibus
vel non petentibus dare principem christianum et auferre alios dominos infideles
et hoc quia si ita expediret ad conservationem religionis christianae quia timeret
ne sub dominis infidelibus apostatassent a fide vel occasione illa gravarentur
a suis dominis in favorem fidei papa potest mutare dominos, et ecce quod
ut doctores dicunt expresse, ut s. Tho. 22. q. 10. ar. 10. Et ita possent
omnes servos christianos qui serviunt infidelibus liberare ex iure, etsi alias
essent legitimi captivi, et hoc expresse dicit Innocentius in illo c.
quod super his de vo. et vo. re. aut c. super his qui vi me. ve ca. fuit
quia magis poterit liberare alios subditos christianos qui non sunt tam astric-
ti iuris servi, et ecce quod etiam vel plus tenentur uxores viris, sicut servi do-
minis, cum illud vinculum sit iuris divini, sed in favorem fidei libe-
ratur uxor fidelis ab infideli viro si maritus sit ei molestus pro
religione ut patet ex glo. 1. ad cor. 7. et c. quanto de divortiis, nam
ita consuetum est quod ipso facto quod alter coniugum convertitur ad fidem libe-
ratur ab alio coniuge infideli, quia etiam ratione in favorem dei ad vitandum
periculum potest liberare omnes christianos ab obedientia et subiectione do-
minorum infidelium seclusa scandalo. Et iste ponitur 4us titulus legitimus //

5us titulus potest esse propter tyrannidem vel ipsorum dominorum apud barbaros vel
etiam propter leges christianas, et iniuriam innocentium ut puta quia sacrificant
homines innocentes vel aliquos occidunt indemnatos ad vescendum car-
nibus eorum, dico enim quod etiam sine auctoritate papae possunt christiani principes
prohibere barbaros omni nefaria consuetudine et ritu quia possunt defendere
innocentes a morte iniusta, hoc probatur quia unicuique mandavit deus
de proximo suo et illi omnes sunt proximi, quia quilibet potest defendere illos
a tali tyrannide et oppressione, et maxime spectat hoc ad principes. //

Item proverbi. 24. eruere qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad
interitum libera, nec est quod hoc solum intelligatur cum actu

UGR Biblioteca Universitaria

ducant ad mortem sed etiam possunt cogere barbaros ut cessent a tali ritu et si
nolunt hac ratione potest eis bellum inferri, et jure belli in eos procedi et si aliter
non potest tolli sacrilegus ritus possunt mutare veros dominos et novum principem
inducere, et quantum ad hoc habet verum illa opinio Innocentii et Archi-
episcopi quod pro peccatis contra naturam possunt puniri, intelligendum enim quod
ubi sunt in detrimentum innocentium, ut sunt haec quod faciunt prohibentur, scilicet
sacrificare innocentes et in esum convertere, neque obstat quod omnes bar-
bari consentiant huiusmodi leges et sacrificia, neque volunt se super hoc
vindicari ab hispanis, in his enim non ita sunt sui juris ut possint
vel filios suos vel se tradere ad mortem, et iste posset esse 5us titulus.
2 6us titulus posset esse per veram et voluntariam electionem puta si barbari
ipsi intelligentes et prudentem administrationem et humanitatem
hispanorum ultro vellent accipere in regem et principem hispaniae tam domini quam
alii, hoc enim fieri posset ut esset legitimus titulus etiam de jure naturali, quilibet
enim respublica potest constituere sibi dominum neque ad hoc esset necessarius consensus
omnium, sed videtur sufficere consensus maioris partis, quia sicut alias disputa-
tum in his quae spectant ad bonum reipublicae ita quod constituunt a maiori
parte tenent, etiam aliis contradicentibus, alias nihil posset geri pro
utilitate reipublicae, cum difficile sit omnes convenire in unam sententiam, unde
si in aliqua civitate vel provincia maior pars esset christianorum, et illi
in favorem fidei vel pro bono communi vellent habere principem christianum
credo quod possent eligere etiam aliis invitis, et relinquendo alios dominos in-
fideles, et dico quod possent eligere principem non solum sibi, sed toti
reipublicae sicut et galli pro bono suae reipublicae mutaverunt principes et
ablato regno a Federico tradiderunt Pipino Caroli magni patri
quam mutationem Zacharias pontifex comprobavit, et sic potest poni iste
iste sextus titulus.
2 7us titulus posset esse causa sociorum et amicorum, cum enim ipsi barbari inter se
gerant aliquando legitima bella et pars quae iniuriam passa est habeat ius
inferendi bella, posset accersere hispanos in auxilium et praemia victoriae
illis communicare ut fertur fecisse Talascaltecani contra mexicanos qui
cum hispanis composuerunt ut eos juvarent ad bellandos mexicanos, habere
autem quicquid jure belli ad eos spectare poterat, quia enim haec sit justa causa
belli pro sociis et amicis non est dubium ut declarat Cajetanus 22. q.
40. ar. 1. quia quaeque respublica advocare extraneos ad vindicandum
de inimicis sicut contra intraneos malefactores, et confirmatur quia pro-
fecto hac maxime ratione Romani dilataverunt imperium dum scilicet sociis
et amicis auxilium portabant, et ea occasione justa bella suscipi-

UGR Biblioteca Universitaria

suscipientes iure belli in possessionem novarum provinciarum veniebant
Et tamen imperium Romanum approbat tanquam legitimum Augustinus lib. 18. de
civitate dei, et d. Tho. opusc. 20. et Silvester Constantinum magnum
et pro imperatore habuit et Ambrosius et Theodosium, nec videtur alio quo alio
iure dicto titulo veniebant Romani in possessionem orbis nisi iure
belli, cuius maxima occasio fuerit defensio et vindicatio sociorum
sicut et Abraham ad vindicandum Melchisedec Regem Salem
et alios reges qui cum eo foedus percusserunt dimicavit contra 4. reges illius re-
gionis Gene. 14. atque ipse nullam iniuriam accepisset. Et ita videtur
ultimus titulus quo barbari potuerunt aut possent venire in possessionem
et dominium hispanorum eorumque provinciarum.

8us titulus posset non asseri sed revocari in disputationem et videtur aliquibus
legitimus, de quo ego nihil affirmare audeo sed nec omnino condemnare
et est talis barbari isti licet ut supra dictum est non omnino sint amentes
tamen parum distant ab amentibus ita ut non sint idonei ad constituen-
dam et administrandam legitimam rempublicam etiam inter terminos humanos et
civiles. Unde nec habent leges convenientes nec magistratus, imo nec
sunt satis idonei ad gubernandam rem familiarem. Unde et carent
litteris et artibus non solum liberalibus sed etiam mechanicis, et agricultura
diligenti, et opificiis et multis aliis rebus commodis, imo et necessariis
ad usus humanos. Posset ergo quis dicere quod pro utilitate eorum possent
principes hispaniarum accipere administrationem illorum et constituere illis per
oppida praefectos et gubernatores, imo etiam novos dominos illis dare, dum modo constaret hoc illis expedire. Hoc inquam
posset suaderi quia si omnes essent amentes non dubium quin hoc esset non
licitum solum sed convenientissimum, imo tenerentur ad hoc principes
sicut si omnino essent infantes. Sed videtur quod eadem ratio de
illis et de amentibus quia nihil aut paulo plus valent ad gu-
bernandum se ipsos quam amentes, imo quam ipsae ferae et bestiae, neque utuntur
cibis mollioribus neque pene meliori quam bestiae, ergo eodem modo possunt
tradi ad gubernationem sapientiorum. Et confirmatur hoc apparenter
nam si fortuna aliqua peste adulti perirent apud illos et manerent
pueri et adolescentes habentes quidem aliqualem usum rationis, sed in-
tra annos pueritiae et pubertatis, videtur profecto quod principes possent
accipere curam illorum et gubernare illos quamdiu essent in tali statu. Quod
si hoc admittitur videtur certe non negandum quin idem possit circa
barbaros supradictos propter hebetudinem quam de illis referunt qui apud eos fuerunt,
quam multo maior est quam apud alias nationes sit in pueris et adolescentibus

tibus, et certe hoc posset fundari in praecepto charitatis, cum illi sint christiani
veri et teneantur bonorum illorum curare, sed ut dixi sine assertione propono, et
est cum illa limitatione quod sit propter bonum et ad utilitatem illorum et non
tantum ad quaestum hispanorum, barbaris in omnibus vel nihilominus melius vel potius
sentibus quam prius habebant, in hoc enim est totum periculum animarum et
salutis, et ad hoc posset prodesse id quod supra dictum est quod aliqui sunt
amentes, nam tales omnino videntur esse isti barbari, et qui possent ex parte gubernari.

2 Sed ex tota disputatione videtur sequi quod si cessarent vel omnes tituli
itaque barbari nullam causam belli darent neque vellent habere hispanos
in principes etc., etsi cessaret tota illa peregrinatio et commertium cum
magna iactura hispanorum esset, et proventus principum magnum detri-
mentum acciperet quod non esset ferendum. / Respondeo primo commertium non
opporteret ut cessaret quia ut iam declaratum est multa sunt apud
barbaros quorum ipsi abundant et per commutationem possent hispanis
adferre, item esset multa quae ipsi pro derelictis habent quae tota omnibus volenti-
bus occupare, et Lusitani iam magna commertia habent cum similibus gen-
tibus quas non subiecerunt, et cum magno commodo. / Secundo fortasse
regii redditus non minores essent nam et iuste posset imponi vectigal
super aurum et argentum quod a barbaris reportaretur vel ad quintam
partem vel etiam maiorem pro rei qualitate et merito, cum navigatio
fuerit a principe inventa et sua authoritate essent tuti negotiatores.
Respondeo tertio quod cum postquam ibi iam facta sit conversio multorum barbarorum
neque expediret neque liceret principi omnino dimittere administrationem
illarum provintiarum, et sic est finis relectionis. //

17 [illegible]

UGR Biblioteca Universitaria